

Saksliste

Sak MKR 26/98

RAPPORTER

- a. Rapport nr. 5/98 og 13/98
- b. Rapport nr. 6/98
- c. Rapport nr. 7/98
- d. Rapport nr. 9/98
- e. Rapport nr. 10/98
- f. Rapport nr. 11/98 og 12/98
- g. Rapport nr. 14/98

h. - - - 15/98

Rapporter til Mellomkirkelig Råd/Mellomkirkelig Råds Arbeidsutvalg

Rapportnummer: 5/98 og 13/98

Konferanse: Konstituerende møte i Sentralkomiteen, KEK

Tidsrom

Saksbehandler: Generalsekretær

Kommentarer

MKR bør merke seg at Kommisjonen for kirke og samfunn, som er nyskapningen etter sammenslåingen mellom KEK og EECCS, ser ut til å skulle jobbe med flere av de samme større sakene som Den norske kirke er spesielt opptatt av. Det gjelder forholdet mellom små og store kirker, stat-kirke spørsmålet, religionsfrihetsspørsmål og økologi. Uten noen representant i kommisjonen blir det en utfordring å finne samarbeidspartnere for påvirkning til og fra denne kommisjonen. I første rekke er det naturlig å tenke et nordisk samarbeid. KEK vil delta på Oslo-konferansen om Religionsfrihet i august.

MKR bør videre merke seg at KEK nå formelt har stilt seg bak Pilgrimage 2000-initiativet fra den løse "europeiske interessegruppe for menighetenes fornyelse" (ECG) - som Berit Lånke er aktiv deltaker i. Initiativet vil ha tråder til både den norske Jubileum 2000-komiteen og til de sentralkirkelige råds mål- og strategidokument for 1999-2002, som skal vedtas på KM i høst og som forberedes av rådene på møtene i september. En sak om dette vil bli forelagt MKR og KR i disse møtene.

I samarbeid med Verbum forlag - og i dialog med Jubileum 2000-komiteens arbeides det med en bok om "forsoning på norsk" som trolig kan komme ut på nyåret/våren -99.

Forslag til vedtak

MKR tar rapporten fra KEKs sentralkomit  til etterretning.

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
U 4 FEB 1998	
Til	SU
J.nr.	97/96-4
Arkiv nr.	761.5

Biskop Finn Wagle:

Rapport til Mellomkirkelig Råd:

**KONSTITUERENDE MØTE I SENTRALKOMITEEN,
CONFERENCE OF EUROPEAN CHURCHES (CEC)**

Morges, Sveits, 12.-19.11. 1997

På grunn av delvis sammenfall i tid med Kirkemøtet i Trondheim, var jeg først på plass i Morges 15.11.97.

1. Konstituering og oppnevninger

Metropolitt Jeremie, Paris ble valgt til CECs nye president
I presidiet på 9 medlemmer sitter fra Norden Pastor Margaretha Isberg, Svenska kyrkan.

Den norske kirke fikk innvalgt deltakere i følgende sammenhenger: Biskop Finn Wagle i Joint Committee (CEC og Den katolske bispekonferanse i Europa). Res.kap. Berit Lånke i kommisjonen Churches in Dialogue, og Lars Johnsen i Working Group on Racism and Xenophobia.

2. Prioriteringer i den kommende femårsperioden

CECs arbeid vil i stor grad være orientert omkring den nye strukturen for arbeidet som de tre nye kommisjonene representerer: Churches in Dialogue, Church and Society og Churches in Solidarity. Denne strukturen ble foreslått av Policy Reference Committee under generalforsamlingen i Graz i juli 1997 og gjengir generalforsamlingens ønsker for arbeidet framover.

- 1) Churches in Dialogue- kommisjonen erstatter den tidligere Study Committee. En hovedoppgave her blir å oppmuntre til dialog i kirken, både mellom grupperinger innenfor en og samme kirke og dialog kirkene imellom. Dialogen mellom de ortodokse kirker og de andre medlemskirkene i CEC er viet spesiell oppmerksomhet.
- 2) Church and Society-kommisjonen skal vie særlig oppmerksomhet til spørsmålet om forholdet mellom majoritets- og minoritetskirker, kirke- og stat-forhold, religionsfrihet og økologiske utfordringer.
- 3) Churches in Solidarity-kommisjonen får en noe trangere fødsel, fordi forholdet til WCC må avklares. En foreløpig gruppe skal lede arbeidet til samarbeidsrelasjonene til WCC er avklart. Foreløpig vektlegges følgende utfordringer: Fattigdom og nød, særlig med tanke på kvinner, barn, ungdom og gamle mennesker. Vold og misbruk, særlig med tanke på kvinner som utsettes for vold i hjemmet og seksuelt misbruk. Diskriminering, særlig knyttet til rasisme og fremmedfrykt. "Fordrevne", asylsøkere og flyktninger, men også mennesker som av ulike årsaker er marginalisert.

3. Pilegrimage 2000

Dette prosjektet, ledet av European Coordinating Group for Missionary Renewal, fikk relativt stor oppmerksomhet under møtet i sentralkomiteen. Det skyldes ikke minst måten prosjektet

ble presentert på av lederen for gruppen, Berit Lånke. Sentralkomiteen vedtok å stille seg bak prosjektet, som kommer til å bli en svært viktig del av den europeiske feiring av tusenårsjubileet for Jesu fødsel. Vi kan se dette som et uttrykk for hvor sentralt pilegrimstanken står i den spiritualitet som nå vokser fram.

4. Isolasjonstendenser innen den ortodokse kirkefamilie

Den anti-økumeniske vind som blåser over flere av de ortodokse kirker fikk sitt synlige uttrykk under møtet, ved at den georgisk ortodokse kirke har besluttet å melde seg ut av CEC. Sentralkomiteen gav uttrykk for nødvendigheten av å holde kontakt med kirkens lederskap.

5. Noen avsluttende refleksjoner

- a) CECs nye metodologi innebærer at medlemskirkene i større grad vil bli utfordret til å yte noe mer enn økonomisk hjelp: Istedenfor å bygge opp et stort byråkrati i Geneve, vil kirkene utfordres til å stille egen kompetanse til disposisjon. Vi må gjennomtenke hvordan denne metodologi utfordrer vår kirke: Hva har vi å bidra med? Personlig tenker jeg ikke minst på den utvikling som har skjedd når det gjelder den samiske befolknings plass og posisjon i vår kirke. Dette er en viktig kompetanse å dele med andre.
- b) Møtet i sentralkomiteen gav næring til å stille følgende spørsmål: Hvilken kontakt har norsk kristen ungdom med de internasjonale økumeniske ungdomsorganisasjonene? Tema ungdom og økumenikk må inn i strategiplanen for MKR 1998-2000.
- c) Gjennom arbeidet i Joint Committee vil vi sannsynligvis ha gode muligheter til å påvirke arbeidet med å forberede tusenårsfeiringen for Jesu fødsel som et økumenisk, europeisk anliggende og hente direkte impulser til vårt eget arbeid. Komiteen møtes i Vatikanet senere i februar.
- d) Det er viktig å fastholde det utrolig spennende temaet fra Graz: Forsoning – Guds gave og kilde til nytt liv. Hva gjør vi med det på hjemmebane?
- e) CEC har i løpet av høsten 1997 gjennomgått store forandringer. En ny struktur for arbeidet er altså vedtatt. Ny generalsekretær er også på plass: Engelskmannen Keith Clements. Mitt inntrykk er at sekretariatet er kommet godt i gang med sin nye leder. Hele møtet foregikk i en atmosfære som lover godt for de kommende år.

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
28 APR 1998	
Til	SU
J.nr.	98/187-1
Arkiv nr.	761.11

980220/GEgerhag

Rapport från CEC's budgetkommitté 980213-14

Inledning

En nyvald budgetkommitté möttes för första gången efter generalförsamlingen i Graz tillsammans med den nye generalsekreteraren Keith Clements och den trogne och duglige finanssekreteraren Hans Schmocker.

Jag (som invaldes efter Torgny Ehrling 94) och LKR Helmut Weide från EKD Tyskland är de enda kvarstående medlemmarna av kommittén och Helmut Weide valdes till ny ordförande och till vice ordförande Sheilagh Kesting från Skottland.

Budgetkommittén är rådgivande till sekretariatet och Centralkommittén i finansiella frågor. Ibland har det funnit orealistiska förväntningar om vad en sådan rådgivande kommitté kan åstadkomma med avseende på att bidra till ökande inkomster. Uppgiften har hittills mest varit att mana till realism och att rätta mun efter matsäcken. "Fundraising" från medlemskyrkorna och från andra håll behöver öka men jag tror att dessa aktiviteter måste skötas av personer som är inne i verksamheten eller som särskilt avdelas för uppgiften.

Bokslutet för 1997 och det ekonomiska läget

Räkenskapsåret 1997 har kunnat avslutas utan underskott i den löpande verksamheten men det betyder inte att den ekonomiska situationen är bekymmersfri.

CEC saknar eget kapital eller fonder som skulle kunna överbrygga variationer i verksamhetsvolym. Sedan länge finns ett balanserat underskott från 92/93 på CHF 131.000 som inte har kunnat täckas. CEC's andel av ekumeniska mötet i Graz (EAA2) har ett f n ett underskott på CHF 80.000 (*Någon definitiv slutredovisning från den lokala kommittén föreligger inte förrän i slutet av mars och förhoppningsvis kommer det fortfarande in flera anslag*) och även Jugoslavias consultancy med stora svenska bidrag SIDA/LH har ett underskott CHF 38.000. CEC's generalförsamling som hölls i Graz i anslutning till EAA2 har kunnat avslutas i balans tack vare detta samarrangemang samt att ingen extrapersonal engagerats för uppgiften utan att sekretariatets personal fått omdisponera sina resurser till att prioritera dessa båda möten (se nedan personal)

Det hopp som har närt CEC det senaste året är ett löfte om att ett stort extraanslag från en stiftelse med orthodox anknytning på Cypern (via biskopen av Limassol) Det har emellertid dragit ut på tiden och först nu under mötets gång anlände en första betalning av USD 100.000 som gör att vi ändå kan hysa ett viss hopp om att denna donation skall bli verklighet. Det har talats om totalt belopp i storleksordningen 1 milj USD, som om den verkligen realiserats skulle skapa en viss trygghet i den finansiella situationen för CEC.

Medlemsavgifter och nyckeltal

Det bör dock påpekas att detta inte skall betraktas som medlemsavgifter eller ett bidrag från den orthodoxa kyrkan varför den orimliga situationen att många av dessa kyrkor inte betalar sin minimiavgift består. (Se tidigare rapporter betr införande och tillämpning av nyckeltal för medlemsavgifter) Dessa regler har antagits av centralkommittén men det återstår att se om och hur

det kommer att kunna tillämpas. Centralkommittén har antagit sanktionsregler som bla innebär att delegater och kommittémedlemmar från länder med BNP över USD 10.000/per capita inte skall få sina resor betalda av CEC's budget men dessa regler har ännu inte börjat att tillämpas på allvar och om det innebär att många representanter uteblir blir det en knepig kyrkopolitisk fråga.

Svenska kyrkan är en av de få som betalar en rimlig medlemsavgift i relation till nyckeltalet. (CHFR 100.000 betalt 97= 92.000) och dessutom givit mycket i extra bidrag till särskilda projekt. Intresset från våra grannländer är betydligt svalare.

Budget för 1998

Centralkommittén antog vid sitt senaste möte i November en något reviderad budget på CHFR 2.150.000 som bygger på en viss ökning av medlemsavgifterna och att det ovannämnda extraanslaget realiserar som förväntat och att det till en del kan användas för att balansera budgeten fram till integrationen med EECCS i Brussel. Det finns emellertid inga reserver CEC är beroende av att kunna utnyttja kredit från WCC då nu efter generalförsamlingarna alla likviditetsreserver är förbrukade. Den ovan nämnda donationen skulle om den betalas in också innebära att situationen betr likviditet skulle lösas.

Personal och administration

Budgetkommittén hade också ett informellt möte med en del av personalgruppen. Sekretariatet består f.n av 12 personer och beroende bl. a. på de båda stora mötena i Graz under 1997 har arbetssituationen varit mycket pressad och ambitionerna större än resurserna. Den ekonomiska situationen har också bidragit till stressen. Det finns ingen annan möjlighet f.n än att skruva ned ambitionerna eftersom ekonomin inte tillåter någon expansion och så länge stödet från medlemskyrkorna är så förhållandevis svagt. Flera medarbetare är nära pensionsåldern och kontrakten skall förnyas för så gott som alla inom den närmaste framtiden.

De ekonomiska problemen har också medfört att hjälpmedel som datorer inte kunnat förnyas på senare tid och detta är nu akut och kostar mycket pengar. Tyvärr överskattas ofta livslängden på nyanskaffad utrustning och därför budgeteras för liten årskostnad.

Integration mellan CEC och EECCS i Brussel är en process som nu startar. Förhoppningarna om att denna process skall spara pengar kommer inte att kunna infrias snabbt eftersom ambitionerna betr uppgifterna kvarstår och de praktiska problemen med samverkan kompliceras av skilda lokaliseringssorter, kommunikationsproblem och skilda administrativa system etc.

Rapport nr. 6/98

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
16 JAN. 1998	
Til	CJS
J.nr.	97/115-7
Arkiv nr.	SIS.1/4

Delegasjonsreise til Den koptisk-ortodokse kirken i Egypt fra Tunsberg bispedømme, økumenisk utvalg, desember 1997.

Deltakere:

Biskop Sigurd Osberg, delegasjonsleder, stiftskap. Stein Unneberg, ledet delegasjonen etter at biskopen måtte reise hjem, Margunn Sandal, Bragernes, Jan Otto Eeg, Mjøndalen, Aud Danielsen, Sandar, Hans-Einar Hem, MKR/økumenisk utvalg og Inger Hillestad.

Delrapport fra Hans-Einar Hem.

Denne delrapporten dekker temaene

MENNESKERETTIGHETER OG UTVIKLINGSPROSJEKTER.

1. Kort bargrunn.

Tunsberg bispedømme har på oppdrag fra MKR spesielt ansvar for utvikling av økumeniske relasjoner til Den koptisk-ortodokse kirken i Egypt. I bispedømmet er det spesielt Økumenisk utvalg som arbeider med dette.

I nov.96 var fire representanter fra utvalget på besøk i Egypt og knyttet en rekke kontakter. Årets hovedmål var å få stadfestet disse kontaktene gjennom biskopen.

Målet med arbeidet er å utvikle økumenisk læring. Vi har i første omgang ikke ønsket å gå inn i giverprosjekter. Begrunnelsen er at våre menigheter da lett kan falle inn i en kjent rolle, og gå glipp av viktige deler av det økumeniske lærings- og inspirasjonsaspektet ved dette.

2. Menneskerettigheter for kristne i Egypt.

Biskop Thomas fra El Qusseia i midt-Egypt var på besøk hos oss i mars og hadde da et svært alvorlig budskap om de kristnes situasjon. Det var rett etter en massakre av 14 kristne inne i en kirke rett nord for El Qusseia. Et senter for psykisk utviklingshemmede rett utenfor Cairo var litt tidligere revet ned med anleggsmaskiner av militære styrker (se nedenfor). Thomas vurderte situasjonen som alvorlig forverret - slik jeg tolket ham.

Under vårt besøk var hele samfunnet sterkt preget av massakren i Luxor to uker tidligere. Turisttrafikken var nesten opphørt og landet kommer i en svært vanskelig økonomisk situasjon.

Representanter for kirken snakker om menneskerettighetssituasjonen på ulike måter. Thomas snakker konfronterende om dette, paven egen strategi virker mer forsiktig. Biskop Musa, som står paven svært nær, er meget nyansert. Han skiller mellom fem grupper av muslimer som kirken må forholde seg til:

- liberale
- moderate
- konservative
- fundamentalister som ikke vil bruke vold, som Muslim Brotherhood
- terrorister

For han er det viktig å skille ut de fire første gruppene som partnere kiken kan forholde seg til, være uenig med, men leve ved siden av. Problemene som tas opp er særlig tillatelse til å bygge kirker og konvertittenes situasjon. Svært mange konvertitter får en så vanskelig situasjon at de velger å emigrere.

Mitt generelle inntrykk etter mange samtaler var at massakren har forverret det politiske klima i Egypt radikalt. Turismen er så fullstendig rammet at veksten og optimismen er fullstendig borte. Det blir ikke noe tilnærmet normal turisme til Egypt før sommeren, kanskje ikke på et år, kanskje enda lenger. Dette er alvorlig for mange millioner egypteres inntekt og velferd.

Dette, og den måten massakren ble utført på, har rystet egypterne, og - det var i hvert fall mitt inntrykk - flytta frontene. Her er kristne og muslimer i samme situasjon mot terrorisme. Jeg tror dette flytter fokus noe bort fra kristne, og dermed paradoksalt nok har bedret de kristnes stilling i forhold til muslimene. Hvilke praktiske konsekvenser det vil få, om noen, er vanskelig å si. Men jeg vil tro at de kristne vil møte større åpenhet i de fire muslimske gruppene de kan snakke med. Skulle det skje et nytt anslag i løpet av kort tid, som utvetydig retter seg mot kristne (slik massakren i februar), vil det bare styrke det helt urimelige og uakseptable ved terrorismen.

Problemstilling for Norge: Mulige asylsøkende konvertitter.

3. Mulige utviklingsprosjekter.

Under biskop Thomas besøk i mars kom støtte og hjelp til gjenoppbygging av Cheerful Heart Centre for psykisk utviklingshemmede rett utenfor Cairo opp helt spontant, og biskop Sigurd skrev et sympatibrev til biskop Butros som leder dette. Prest Kjetil Frøysa hadde studieopphold i Egypt i vår og har fremmer i sin rapport forslag til to prosjekter; Cheerful Heart Center (CHC), og et vaskeriprojekt i El Qusseia hos biskop Thomas. Formålet med dette prosjektet er å bygge vaskeplasser som ikke eksponerer folk for bilhartsia-parasitten.

Hans Morten Haugen i MKR og jeg har diskutert disse prosjektene spesielt og bistand generelt med KNs asia-desk, spesielt Jorunn Kapstad. Det er mulig å søke UD/NORAD om støtte. KN ønsker ikke det nå fordi de bare oppnår å få øremerket midler innenfor sin ramme. UD ønsker en sentral kirkelig partner og MKR kan være aktuell når sekretariatet der blir styrket på menneskerettighetsarbeid. Hans Morten Haugen og jeg bestemte oss derfor for å foreslå for MKR at det fremmes søknad om bistand til Egypt.

Min vurdering av vaskeriprojektet i El Qusseia er negativ. Jeg tror ikke at et slikt prosjekt vil hindre spredningen av bilhartsia vesentlig. Det er for mange andre anledninger til eksponering i et slikt område med utbredt kanaljordbruk. Jeg har ikke undersøkt prosjektet nærmere.

CHC fikk jeg ikke besøkt, men jeg snakket med flere som har besøkt det. Det foreligger også en svensk rapport fra 1996 på kirkens arbeid for psykisk utviklingshemmede i Egypt.

Jeg har blitt mer usikker på dette prosjektet etter hvert som jeg innhentet informasjon og tok derfor ikke direkte kontakt med biskop Butros da jeg var i Cairo (kontakt og forespørsler fremmer forventninger, og dette må vi ta en runde til på i Norge).

CHC retter seg mot psykisk utviklingshemmede fra Cairo. Senteret er i dag både skole, verksteder og utdanningstilbud for voksne. Det er etter oppbygging tenkt også som internatbolig for opptil 1.000 personer. Dette er biskop Butros visjon.

Jeg er svært kritisk til et slikt opplegg. For oss som har tenkt integrering i mange år nå høres dette ut som feil strategi. Her tas barn bort fra sine foreldre. Muligheten for å holde nær kontakt vil være middels; dette er bare ca 20 km utenfor Cairo, men det vil for de fleste i byen si minst en times reise med privatbil (offentlig transport er det etter hva jeg forstår ikke). Jeg tror dette kan svekke familieansvaret for pu-gruppen, og gi kirken et livslangt totalansvar som kan bli tungt å ta.

Argumentene fra biskop Butros side er at det ikke er gode alternativer. Det er ikke plass til dette i Cairo, det er vanskelig å få kvalifisert personell, enda vanskeligere til små enheter. Mange av disse er gatebarn som ikke har noen familie.

Jeg synes vi skal ta en ny runde på dette før vi søker penger fra UD. Jeg er i utgangspunktet som sagt svært kritisk. To argumenter gjør at jeg ikke umiddelbart fraråder. Det ene er at vi nok må anta at svært mange av disse er seksuelt misbrukt i sin familie. Vi vil knapt kunne få sikre data om dette, men det er grunn til å anta at det er slik, forstår jeg. Det stiller mindre kontakt med familien i et annet lys. Hvis en går inn for å opprette en slik kjempeinstitusjon er det et sterkt argument for CHC at vi bistår med gjenoppbygging av noe som ble revet ned. Saken forfølges i rettsapparatet. Politiet har faktisk ikke gitt dette senteret den beskyttelse det skal ha. Rivingen var neppe klarert til topps i det militære. Kirken kan derfor få en prestisjeseier hvis rivingen blir kjent ulovlig. Men da må det også bygges opp. Ellers vinner jo de som rev det allikevel. Det gir prosjektet en symbolverdi for kirken utover vanlige utviklingsprosjekter.

Problemstilling for Tunsberg/MKR: Skal vi engasjere oss i prosjekter, og er dette i tilfelle et godt prosjekt.

Hans-Einar Hem
leder for økumenisk utvalg/
medlem av MKR

Rapportnummer

7/98

**Konferanse
Konsultasjon**

Reise

Rapport fra kirkerettslig konsultasjon i London angående oppfølging av Porvoo-avtalen.

Tidsrom

16-17 januar 1998

Navn

Per Tanggard

Saksbehandler

Roald - Einar Ottersen

Kommentarer

Denne konsultasjonens kirkerettslige fortolkning av Porvoo-avtalen, slik det uttrykkes i den enstemmige "Commentary On the Porvoo Declaration", gir en verdifull avklaring på spørsmål som ofte har blitt reist til avtalen. Deltakerne på konsultasjonen bør berømmes for den ryddige og klare fortolkning som kom ut av konsultasjonen. Avtalen er ikke juridisk bindende, men er styrende i den grad signaturkirkene til enhver tid er villig til å la den binde sin virksomhet. På den måten er en levende og nær kontakt med de andre kirkene i fellesskapet en viktig del av og garanti for at avtalen blir oppfylt. I seg selv er således konsultasjonen en del av virkeliggjøringen av avtalen.

Oppfølging

Etter saksbehandlers skjønn har Den norske kirke lojalt prøvd å oppfylle avtalen og har på enkelte områder, som forvaltningen av nattverden ved uordinerte og ordinasjon ved domprost, innskjerpet praksis i avtalens ånd. Den fortolkning av avtalen som konsultasjonen har blitt enige om, svarer til den forståelse som har vært uttrykt fra norsk side. Det betyr at domprostordinasjoner fortsatt er et smertepunkt i avtalen. Når er det riktig å si at det skjer ut fra et nødsprinsipp og når er det "en ordning".

Porvoo-avtalen er ikke juridisk bindende, men moralsk forpliktende for kirkene. Kirkemøtet kan vanskelig gjøre vedtak som motsier avtalen, uten i så fall å ta opp avtalen til revurdering. Det er MKRs ansvar å se til at dette ikke skjer. Imidlertid kan ikke KM som har vedtatt avtalen, forplikte andre organ som f.eks. kirke departementet og stortinget. Når det gjelder de saker som verken KM eller biskopene avgjør, er avtalen å forstå som en intensjonsavtale, hvor KM og biskopene har forpliktet seg til å arbeide for at endringer i lovverk og i departementets reglement, skjer i Porvoo-avtalens ånd. Det er i dag i gang viktige prosesser i oppfølgingen av avtalen. Departementet har i forslag til regelverk vedrørende ordinasjon og tilsetting av prester delegert til biskopene å gi fullmakt til prester ordinert i andre kirker for å gjøre tjeneste i Den norske. Og det er arbeid på gang med å klargjøre forståelsen av diakonatet, og dets forhold til det presteembetet.

Forslag til vedtak

MKR takker for rapporten og uttrykker glede over at avklaringsprosessen om Porvoo-avtalens kirkerettslige status, gjennom denne konsultasjonen har kommet så langt.

MKR har ansvar for gjennomføringen av Porvooavtalen og vil arbeide videre med spørsmål knyttet til domprostordinasjon og forståelsen av diakonatet.

RAPPORT FRA DEN KIRKERETTLIGE KONSULTASJONEN
VEDR. OPPFØLGINGEN AV PORVOO-AVTALEN
London 16.-17. januar 1998

Bakgrunn

På Porvoo-kontaktgruppens møte i nov. 1997 ble det foreslått å avholde en konsultasjon for kirkejurister om de rettslige sidene ved Porvoo-erklæringen.

Konsultasjonen ble lagt til London og 1-4 personer fra hvert land ble bedt om å delta. Finland, Sverige og England var representert med 4, Norge med 3 og Wales og Skotland med 1 person hver. Det kom ingen fra Island og Lithauen.

Fra Norge deltok biskop Aarflot, (som er co-chairman i kontaktgruppen, og som også ledet møtet), underdirektør Per-Otto Gullaksen og rådgiver Per Tanggaard.

Momenter fra samtalene

Det var særlig forpliktelsene i kap V avsnitt 58, punkt b (i-x) i Porvoo-erklæringen, som ble drøftet. Primært de punktene som hadde kirkerettslige implikasjoner. Visse kirkerettslige spørsmål er berørt i forordet til avtalen s.7. Det gjelder bl.a. spørsmål om kvinnelige biskopers embete og deres embete som er ordinert av kvinnelige biskoper, spørsmål om kvinnelige biskoper, kvalifikasjonskrav, ansettelsesregler, avleggelse av embedsed osv, som må være "i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder".

I prosessen så langt hadde det først og fremst vært teologer som hadde vært involvert i samtalene, og de respektive lands kirkejurister hadde i mindre grad hatt anledning til å vurdere på hvilke områder og i hvilken grad de enkelte forpliktelsene ville skape vanskeligheter i forhold til gjeldende lover og bestemmelser i de respektive land. De kirkerettslige sider ved resepsjonsprosessen ble derfor fokusert.

De enkelte land la frem sine synspunkter mht. implementeringen ut fra et kirkerettslig synspunkt. Særlig fra finsk side ble det lagt frem en rekke kirkerettslige problemer, jf. innledningen til Matti Halttunen. Foredraget vedlegges. Tilsvarende innvendinger fremkom ikke fra de andre landene.

Det var stor enighet om å forsøke å bringe eventuelle hindringer av veien som ville sette stengsel for den videre realisering og oppfølging av avtalen mot større og dypere enhet og fellesskap. Prosessen er nylig begynt, og det er behov for å synliggjøre intensjonene i praksis i de enkelte land så langt det er mulig. Problemer som oppstår må sees på som utfordringer som kan løses. Derfor behov for slike konsultasjoner der man kan drøfte problemer, erfaringer og løsninger. (De finske deltakerne var derfor også svært fornøyd med resultatet av disse samtalene).

I denne sammenheng ble den rettslige status til Porvoo-avtalen drøftet, altså hvorvidt det bare er en forpliktende politisk intensjonserklæring, eller om det er en avtale som forplikter medlemslandene til å justere og tilpasse sin nasjonale lovgivning til det man er blitt enige om internasjonalt, eller om avtalen representerer en internasjonal lovgivning på høyere nivå, overordnet det nasjonale regelverk? Spørsmålet ble tatt opp av Gullaksen, bl.a. om kirkene ved denne avtalen har rettslig forpliktet seg til å foreta justeringer av eget lov- og regelverk. Dette

må sees i lys av den enkelte kirkes normgivningskompetanse, f.eks. har Kirkemøtet ikke juridisk kompetanse til å beslutte i spørsmål som ligger inn under Kongens myndighet. Gullaksens innledningsforedrag "The Porvoo Agreement, Questions about Legal Implementation - from a Norwegian Lutheran Perspective" vedlegges.

De enkelte land har ulik historie og tilknytning til staten og den samfunnsmessige rammeloavgivning, noe som medfører ulik kirkerettslig historie og situasjon. Det var derfor nødvendig både å kjenne til de enkeltes lands særskilte historie og lovgivning og se hvilke juridiske problemer dette representerte mht. implementeringen, og for å finne frem til praktiske juridiske løsninger.

Også forholdet mellom staten og kirken og hvilke lover og bestemmelser som pr. i dag måtte legges frem for Stortinget eller Kongen for godkjenning i forhold til hvilke bestemmelser og forskrifter som kirkelige organer selv kunne vedta, ble fokusert. De respektive lands kirkelovning, kirkeordning, synodestruktur o.l. både som statskirker og som trossamfunn ble trukket inn når en skulle se på de juridiske sider ved oppfølgingen av Porvoo-erklæringen.

I de fleste land er det nå slik at færre kirkesaker må legges frem for Stortinget til godkjenning. Staten vedtar de grunnleggende lover for kirken, men har for øvrig delegert til egne kirkelige organer/synoder/Kirkemøtet å fatte vedtak.

I Norge er det i den nye kirkeloven lagt til rette for at Den norske kirke kan etablere ordninger som imøtekommer slike økumeniske avtaler, bl.a. kl § 29, § 31 (dispensasjonsadgang mht. kvalifikasjonskrav og medlemskap), samt tilsetningsforskriftene som gir hjemmel for departementet til å dispensere fra krav om medlemskap, teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk eksamen og kravet om å beherske norsk språk. Dvs. at det ikke lenger er lovmessige hindringer for at det etableres ordninger som åpner veien inn til prestetjeneste i Den norske kirke for ordinerte prester fra andre kirkesamfunn.

Aktuelle spørsmål som særlig ble drøftet var:

- Hvordan man forholder seg til ulike kriterier for medlemskap f.eks. i forhold til dåp, konfirmasjon, nattverd og statsborgerskap; og medlemmenes rettigheter og plikter (valgbarhet, kirkeskatt osv). Medlemskriteriene er til dels svært ulike.
- Spørsmål om godkjenning av ordinerte prester som ikke er ordinert av en biskop, dvs. **vigsling foretatt av domproster**. Fra norsk side ble det understreket at en er innstilt på å begrense denne ordningen mest mulig, bl.a. fordi en prest som er ordinert av en domprost ikke vil få stilling i England.
- Spørsmål knyttet til **status for diaspora-menigheter**. Kan f.eks. Sjømannsmisjonen i London også kan være en del av/være et sokn i Church of England og kan sjømannspresten der foreta vielse i den engelske kirke. Dette ligger delvis inn under den alminnelige religionslovgivningen i de enkelte land. Kan den svenske kirken i Oslo være en del av Oslo bispedømme, en kategorialmenighet, dvs. en ekstramenighet (en språklig minoritet)? Hva med mulighetene for å være representert i synoden o.l. evt. som observatør. Et viktig anliggende er å knytte prester i slike diasporamenigheter nærmere til den lokale kirken på stedet og til det kollegiale fellesskapet.

- Spørsmål knyttet til **kvalifikasjons- og utdanningskrav**. Hva kan kreves av ekvivalerende kvalifikasjoner for å få fast stilling og hvilke muligheter det er for dispensasjonsordninger. F.eks. må en engelsk prest eller organist bli medlem av Den norske kirke for å bli tilsatt, men må en konvertere? Det er nå mer vanlig at studenter studerer teologi i andre land, jf. EU og EØS-kravene. Krav og dispensasjonsmuligheter må reguleres av de enkelte medlemsland. Det bør lages en oversikt som viser hvilke krav de ulike land har mht. tilsetning og det kan være behov for å harmonisere kvalifikasjonskravene mellom de ulike kirkene. Nyttig å ha kurs for prester som ønsker å gjøre tjeneste i en annen kirke, samt å legge til rette for hospitantordninger, gjensidige etterutdanningsprogrammer o.l. Også spørsmål om å få arbeidstillatelse ble drøftet, men dette synes ikke å være noe problem.
- Spørsmål om **diakonens** profil og oppgaver i de ulike kirker ut fra både kvalifikasjoner og i forhold til embetsforståelse og vigsling, bl.a. spørsmål om diakonen kan forrette gravferd. I enkelte kirker er diakontjenesten et forstadium til prestedtjenesten. Her må økumeniske drøftelser ellers reflekteres inn. For Norges del vil dette også kunne få konsekvenser mht. vigslede kateketer og kantorer.
- Spørsmål om **biskoppelig tilsyn** fra flere biskoper (sende- og mottakermenighet) må klarlegges både i forhold til hvem som har hvilket ansvar og hva dette ansvaret består i.
- Spørsmål knyttet til evt. **disiplinærforføyninger** mellom landene fra sendemenighet til mottakermenighet. Ulike bestemmelser i de enkelte land. Det bør være reglene i det land hvor vedkommende gjør tjeneste som er utslagsgivende, jf. biskopens tilsyn, tap av ordinasjonsfullmaktene o.l. Spørsmål om en skal være forpliktet på å rapportere slike ting tilbake til sendemenigheten, jf. attester/påtegninger ("såvidt jeg kjenner til er det ikke noe til hinder for at vedkommende få en slik stilling"), bør tas opp.

Drøftelsene resulterte i noen kommentarer til Porvoo-erklæringen "Commentary on The Porvoo declaration", som møtet sluttet seg til. Kommentarene vedlegges.

Disse kommentarene bidro til at den videre kirkerettslige prosessen i flere land synes å kunne bli adskillig enklere.

Disse kommentarene går til aktuelle organer til orientering og til kontaktgruppens neste møte i mars 1998. Deretter må vi se nærmere på gjeldende bestemmelser med sikte på å foreta nødvendige justeringer. Enkelte forskrifter må sannsynligvis legges frem for Kirkemøtet til godkjenning. Dette arbeidet vil foregå i samarbeid med kirke departementet.

For undertegnede som ikke har vært veldig mye involvert i arbeidet med Porvoo-erklæringen og i behandlingen av denne i MKR eller på Kirkemøtet, men som vil være involvert i arbeidet med å utarbeide og tilrettlegge de rettslige bestemmelsene i forhold til hva Kirkemøtet har og vil få myndighet til å fatte vedtak om, var dette en nyttig konsultasjon. Nyttig var det også å bli bedre kjent med kirkejurister fra andre land.

Per Tanggaard
4.3.1998
porvoo.lon/lover/pt

Mellomkirkelig Råds møte 27-28 mai 1998

Rapportnummer 9/98

Møte Leadership and training workshop
Maputo, Mosambik 14-18 januar 1998

Fra Ole Elias Holck

Saksbehandler Generalsekretæren

Kommentarer

MKR vil være kjent med at Joint Committee i NORDEN-FOCCESA samarbeidet forsøker å vitalisere dette kirkesamarbeidet blant annet gjennom å invitere til konferanser med tematikk som er felles for kirkene i begge regionene. Ved siden av rapportskriveren som nå er domprost i Hamar, deltok Billy Taranger fra Baptistsamfunnet i Norge på konferansen. Gen.sekr Ingrid Vad Nilsen i NKR deltok også som medlem av Joint Committee.

Holck er en erfaren økumen og hans refleksjoner bør derfor deles med konferanse-arrangørene.

Oppfølging

I forlengelsen av rapporten trer to oppfølgingsemner fram som ønskelig og aktuelle:

- en videre samtale-gjerne med de samme deltakerne - om forståelsen av de kirkelige embeter og hvordan de kommer til uttrykk i våre respektive kirker og regioner.
 - hospitering på tvers av regionene for lege og lærde ledere med vekt på studium av lederskap i kirken.
-

Forslag til vedtak:

Mellomkirkelig Råd takker Ole Elias Holck for deltakelsen på og rapporten fra "Leadership and training workshop".

Rapporten tas til etterretning .

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
19 MAR 1998	
Til	SO C 75
J.nr.	98/135-1
Arkiv nr.	515.310

RAPPORT FRA
«LEADERSHIP AND TRAINING WORKSHOP»
MAPUTO, MOSAMBIK 14. - 18.januar 1998

Fra: Ole Elias Holck, domprost Hamar.
Dato: 07.02.1998

Konferansen var en i en lengre rekke av samlinger under NORDEN - FOCCESA programmet. Det innebar at noen var vel inne i miljøet, kjenner dets historie og ser bevegelser og temaer jeg som «ny» ikke umiddelbart har tilgang til. Det er viktig at slike møter ikke styres av en intern agenda. Slik sett er det fint at nye personer trekkes med inn i arbeidet. Som helt ny i sammenhengen, og dertil ny på de særlige utfordringer som ligger i NORDEN - FOCCESA samarbeidet, skulle jeg nok ha ønsket en liten innføring i forkant av konferansen.

På den annen side er det spennende å være til stede med friske øyne, uten noe særlig kjennskap til den indre, mer skjulte agenda. Jeg er

Jeg er svært takknemlig for denne muligheten. Reisen inspirerte både til fornyet økumenisk arbeid i bispedømmet og til videre prestetjeneste .

En konferanse som den jeg var invitert til å delta på opererer på flere nivåer. Jeg har valgt å kommenterer tre aspekter under overskriftene: møtet, faglig drøftinger, utfordringer.

MØTET

Å se med egne øyne, - å dele dager og diskusjoner med kristne ledere fra andre kulturer og miljøer, gir kunnskap og erfaringer som ikke kan hentes inn på annen måte enn nettopp gjennom et møte. Kunnskapen er annerledes enn den som hentes fra dokumenter og saksframlegg. Møtet i seg selv er viktig for formidling av situasjon og utfordringer. Møtets ytre ramme, møtets persongalleri og møtets faglige drøftelser spinnes sammen til kunnskap som fornyer teologisk tenkning og styrker opplevelsen av det unike ved å være kirke.

Møtet hadde sin styrke i at det ikke var tuftet på giver- mottaker roller. Vi var samlet om en felles utfordring : hvordan utvikle lederprofiler og lederrollene i våre kirker. Temavalget «lederskap» er allment og gav opplevelse av gjensidighet og felles plattform.

Motsetningene som ligger i roller vi bærer på som rik/fattig og giver/mottaker, er likevel ikke til å unngå, og ble et mer eller mindre uttalt problemkompleks også under denne konferansen - særlig tydeliggjort i Dr Sam Kobia's (fra KV) framlegg «Globalisation and Internationalism as a Challenge for Church leadership»

FAGLIGE DRØFTELSER

Lederskap har sin egen tematikk. Kirkelig lederskap et nødvendig og viktig redskap i kirkesamfunnenes utvikling. Det var interessant å høre og observere hvorledes lederskap utøves administrativt og strukturelt. Lederskap handler tydeligvis mye om posisjoner. Jeg har i ettertid undret meg på at vi i så liten grad berørte de spesifikt ekklesiologiske utfordringer. Bibeltimene var myntet på å gi bibelsk materiale for en refleksjon over kristent lederskap. Imidlertid virket bibeltimene lite oppbyggende til tider.

Lederskap handler om vår forståelse av de kirkelige embeter. Vi våget oss ikke særlig langt i møte med den utfordringen. Jeg opplevde at vi i større grad forholdt oss til lederskapets stil og form, mer enn til en utdyping av hva det kirkelige lederskap er og hvorledes det genuint kommer til uttrykk. i våre kirker, og i våre liv som kirkeledere.

Jeg ønsker ikke at denne smule innvendig skal oppfattes annet som en utfordring til videre arbeid med lederspørsmålet i vår kirke. Ikke minst skyldes min kommentar enkelte ytringer under konferansen, ytringer som vitnet om heller manglende respekt og forståelse for den menige kristnes posisjon og rolle i kirken. Vi kan ikke bare snakke om «brødre og søstre» uten at det skal ha konsekvenser for hvordan vi fremstår som fellesskap.

UTFORDRINGER

Den lokale vert, Lucas Amosse fra det mosambesiske kirkeråd, sa at kirken har «the sacrament of hope». Kirken er håpets sakrament. I en verden som står overfor urett og vanstyre, som opplever enorm fattigdom og mange steder sliter med interne kriger, - i land som Mosambik som enda i lange tider vil kjempe med grunnleggende problemer vi i Norden knapt aner rekkevidden av. - i en vestlig verden der meningsløsheten fører til stadig stigende tall av selvmord, og hvor vi forbruker ressurser kloden ikke kan make å bære, - i all disse sammenhenger er det kanskje dette som skal være kirkens første og største utfordring i et nytt tusenår: Vi er håpets sakrament. En kirke skal tegne håp og fremtid. Hvordan utvikler vi så et slikt lederskap.

Han som vil rettferdighet og likeverd, som kaller til brorskap og barmhjertighet utfordrer sine nasjonale og regionale kirker på nytt, nettopp gjennom møter som konferansen i Maputo. Først og fremst er det møtet i seg selv som utfordrer. Konferanser er nyttig til mye, men de personlige møter er etter mitt skjønn helt nødvendig for at vi kan få den grunnleggende forståelse for de spenninger og oppgaver vi står overfor som økumenisk fellesskap.

Jeg tror det er viktig å fremme utveksling av kirkeledere. Menighetsledere, teologer og lekfolk, bør i større grad få erfare de økumeniske og praktiske utfordringer som ligger i et NORDEN- FOCCESA samarbeid. Jeg er for min del ikke tvil om at f.eks teologiske studenter kunne profittere mye på å få hospitere en kortere tid i søsterkirker i det sørlige Afrika.

Etter mitt skjønn handler godt lederskap først og fremst om forståelse. Forståelse er i sin tur avhengig av erfaringer.

Mitt ønske for NORDEN- FOCCESA samarbeidet er at man finner frem til måter der man maksimalt får utnyttet det erfaringsmuligheter som samarbeidet gir, - til beste for det lederskap vi er satt til å utvikle for kirken.



Rapporter til Mellomkirkelig Råd/Mellomkirkelig Råds Arbeidsutvalg

Rapportnummer: 10/98

Konferanse: Eksekutiv komité-møte i KV

Tidsrom: 16.-20.februar 1998

Saksbehandler: Generalsekretær

Kommentarer

MKR bør merke seg at rapporten understreker viktigheten av at delegatene er godt orientert om CUV-prosessen og er forberedt på hva som kommer i de to CUV plenaries under Generalforsamlingen. Særlig vil debatten om den nye formålsparagrafen i KV ("purposes and functions" være viktig. De norske delegatene ble gjort oppmerksom på dette under delegatsamlingen i Oslo 20.-21.mars, og på delegatsamlingen i august/september vil vi gjennomgå teksten til den nye formålsparagrafen og de andre forslag til endringer av konstitusjonen.

Delegatene har også fått tilsendt Ecumenical Review nr.1/98, hvor Aagaard meget instruktivt redegjør for hvor homoseksualitet ligger i dagens økumeniske debatt, og hvilken tilnærming KV har valgt. Hennes lederartikkel vedlegges denne rapporten til orientering. Hele heftet er forøvrig gjort kjent for KR's samtalegruppe om homofile i kirken.

MKR bør videre merke seg rapportens sterke understrekning av at de nordiske kirkene må bruke tiden fram til Generalforsamlingen til å samtale om og formulere ut de prioriteringer man ønsker å reise til Harare med. På vei til det nordiske forberedelsesmøtet i Uppsala 2.-4. oktober bør MKR drøfte saken på sitt møte i september.

Forslag til vedtak

MKR tar rapporten fra KVs eksekutivkomité til etterretning.

Executive Committee Meeting, Feb. 16-20, 1998, Geneva.

Dear friends in the Nordic Countries,

Our report will, as usual, focus on WCC matters of interest to the Nordics.

The Ex. Com. spent quite some time on relationships with the Orthodox churches. The Gen. Sec. was in Russia Jan 31-Feb 5. Three weeks earlier the CEC Gen. Sec. and their Moderator were in Russia. Both visits were visits to the Patriarchate. The difficulties within the Russian Orthodox church are not unknown to you. Both Kirill and Hilarion were present at the Ex. Com. meeting. What form the Russian Orthodox church's participation in the Harare Assembly will take is, in our opinion, as yet unknown and undecided. We think it is important for us and our delegations to be very aware that Orthodoxy, as little as any other church tradition, is a monochrom entity. There are other Orthodox churches and other ecumenical agendas within the Orthodox family than the Russian church and its present agenda. To what extent there, at Harare, will be a concerted Orthodox Assembly agenda will most likely be decided at the Orthodox pre-Assembly meeting in May (Chambesy).

Jonas Jonson presented the Assembly Planning Committee's final report to the Ex. Com. Of immediate concern to all of us is the preparation of delegates to take part in the CUV plenaries, of which the first one will continue the process of reception of the CUV policy document (which has been mailed) and introduce the vision statement (which is now ready to be mailed). You will see that the vision statement has changed considerably from the one discussed at the CC. It will be used in the recommitment service on Dec. 13. The second of the CUV plenaries will focus on the amendments to the WCC constitution and rules and governance. If you for some reason need specific information on some assembly detail, before the material goes out - please contact Jonas. A long range concern is that the APC experience once again lifted up the need for clear mandates to the WCC's ad hoc committees and more clarity on the decision making processes within the Council.

We also spent quite some time on Harare and the

homosexuality question. ER 1/1998 has, in the editorial, p.2, explicit references to the approach the WCC hopes to take. Please, make your delegations aware of it. Concerning the Padare (where only 7 out of appr. 400 offerings relate to the homosexuality question) and the agenda of the Assembly, we quote from the draft for the assembly work book: "As a space for sharing experiences, the Padare has a purpose in itself. It is not part of the decision-making agenda of the Assembly. There are no reports to be written or recommendations to be formulated. The delegates themselves provide the link with the official agenda of the Assembly...". The Padare offerings are organized in six areas (Justice and Peace; Unity; Moving Together; Learning; Witness; Solidarity), and descriptions of each offering will appear in the work book.

Jonas and Birgitta and Anna Marie had the privilege to share concerns about decision making processes, management and personnel policies with dr. Morgan Gould, of Gould and Associates (Switzerland) who will assist the WCC (through 1999) in the changes of ethos, of work culture, of style needed for putting the CUV into practice. The determination is to effect a process of change that will value the care of persons, sensitivity to attitudes, accountability in the use of resources, transparency of communication and enabling staff to own the vision of the future.

It is expected that the basic internal structural organization (including the number of core staff) will be finalized by the end of June. In accordance with the CC decision in 1997 there will be a unified administration and several teams working in two clusters. The Report on Internal Organization to the Ex. Com. foresees 10 staff teams working with relationships and programs (identifiable "addresses" within the house will be e.g. faith and order; mission; relations pertaining to advocacy, human rights and uprooted people), and it underlines that the work of the Council as well as its human and financial resources in the future will be focussed on a limited number of major tasks and projects (normally undertaken for a definite period of time) with clear

objectives and agreed priorities, emerging from the policy guidelines to be formulated by the Assembly. It is, in our view, of vital importance that the Nordics at the pre-Assembly meeting in Uppsala on Oct 2-4, 1998, discuss the priorities of the Nordic churches and agencies in order to have the future WCC reflect these priorities.

The Ex. Com. appointed Georges Lemopoulos (Ecumenical Patriarchate of Constantinople) as Deputy Gen. Sec. (to be ratified by postal vote of the CC), and Sam Kobia (Kenya, Methodist Church) and Myra Blyth (UK, Baptist Union of Great Britain) as the coming directors. There is still an opening in the future leadership team, as no recommendation could be made for the communication director.

The Finance Committee discussed at length the income strategies and trends; the diversification of sources of income; the "ownership" of the Council and the CUV process. We can report that 1997 financially is (just) in the black, and that the 1998 budget is a break even budget, but only due to considerable cuts that can only be sustained in an Assembly year. Much work will need to be undertaken in order to balance future budgets, and all present scenarios for the 1999 budget show a deficit. The new finance team for the whole house has quite a number of new, effective tools for monitoring and managing the Council's finances in place, and a new reporting system which looks at reporting from both implementing and funding partners should be ready by the Assembly. Key to securing additional income is, however, the communication of a concise view of the Council and its work (and the identifiable internal team-addresses of that work) both at the Assembly and after the Assembly. The Finance Committee also reviewed the budget for the Decade celebrations planned as pre-Harare events. The income is less than certain. The staff was instructed to assess the viability of the budget, and the Gen. Sec. was asked to make a decision by mid-May regarding the form and size of the project.

See you all in October in Uppsala for the Nordic celebration and pre-Harare event. Birgitta and Anna Marie.

The Ecumenical Review

Volume 50, Number 1, January 1998

Contents

Editorial <i>Anna Marie Aagaard</i>	
Churches and Homosexuality: An Overview of Recent Official Church Statements on Sexual Orientation <i>Wolfgang Lienemann</i>	54
Homosexuality: Some Reflections from India <i>K.C. Abraham and Ajit K. Abraham</i>	64
A Quest for Clarity: The World Council of Churches and Human Sexuality <i>Birgitta Larsson</i>	71
Breaking Down the Dividing Wall: Ending the Silence about Sexuality <i>Melanie A. May</i>	78
Scripture, Tradition, Knowledge and Experience: A Review of Some Recent Literature from the Church's Conversation on Homosexuality <i>D. Cameron Murchison, Jr</i>	86
The Centrality of Marriage: Homosexuality and the Roman Catholic Argument <i>James P. Hanigan</i>	89
Intercession or Blessing? Theological Reflections on a Swedish Liturgy for Homosexual Couples <i>Gert Nilsson</i>	94
Homosexuality: Dimensions of the Issue in Church and Society in Namibia <i>Paul John Isaak</i>	
Homosexuality and The Church: A Coptic Orthodox Perspective <i>Bishop Serapion</i>	
Book Reviews	
Significant Ecumenical Journals	
Bibliographia Oecumenica	

The Ecumenical Review is the quarterly periodical of the World Council of Churches. Correspondence should be addressed to the Publications Office, WCC, 150 route de Ferney, Geneva 2, Switzerland. For methods of payment, please see inside back cover. Cited contributions to The Ecumenical Review will be forthcoming issues limit the number of such

Editor
KONRAD RAISER

Managing Editors
THOMAS F. BEST
MARLIN VANELDEREN

Book Review Editor
THOMAS F. BEST

Editorial Assistant
JOAN CAMBITISIS

The quarterly of the World Council of Churches

Editorial

During its almost fifty years of existence the World Council of Churches has intermittently had sexual ethics on its agenda, but never reflections on sexual orientation or homosexual conduct. The WCC has made no official policy statement on homosexuality, and it will be obvious to anyone reading the following pages that this issue of *The Ecumenical Review* is not intended to pave the way for such a statement from any of the WCC's governing bodies.

There is no consensus among WCC member churches even on the relative weight of current scientific data on sexual orientation, let alone on the biblical, theological and ethical interpretation of homosexuality. Why then begin this conversation? Even this question elicits conflicting answers, as the following articles show. But despite deep disagreements on the appropriateness of a public ecumenical discussion of this topic, two facts lie behind the decision to focus on it in this issue of *The Ecumenical Review*: (1) the reality that questions of human sexuality are already on the agenda of many WCC member churches; and (2) the recognition that this poses serious new challenges to the quest for the visible unity of the church.

Homosexuality – a part of the churches' agenda

In recent years, reflections on homosexuality and the concomitant pastoral and liturgical questions have become a part of the agenda of many churches. It remains true that what to some churches is an urgent and critical concern cannot be openly discussed in other churches; yet it is not appropriate to meet serious, often agonizing, concerns and an honest search for clarity with a common silence – unless of course we are willing to see the idea of a fellowship of churches reduced to nothing more than a canopy over warring identities.

Council over the past seven years, is not as such on the assembly agenda. The recognition that the WCC and in particular the assembly will not be able to avoid this issue has in turn led to a consistent concern to find ways to deal with it in a constructive ecumenical way which will not reinforce and deepen existing divisions.

In this context the general secretary invited several members of WCC governing bodies, representatives of member churches from a range of national, cultural and confessional situations, including persons active in gay and lesbian groups within their churches, and some WCC staff, especially those with direct responsibilities for assembly preparation, to take part in a small, informal and private consultation after the WCC central committee meeting in September 1997. The purpose was not to discuss questions of human sexuality as such, much less to suggest or draft any policy guidelines or proposed declarations; and it was understood that to avoid giving any impression to the contrary, no report of the meeting would be published.

While it is clearly the duty of the assembly itself, made up of delegates from all the WCC's member churches and constituting the highest governing body of the Council, to come to its own mind through prayerful deliberations and open exchange, two suggested lines of approach which the Harare assembly might follow emerged from the September 1997 meeting:

1. An affirmation of the historic ecumenical commitment to the defence and promotion of human rights and against all forms and structures of discrimination, specifically indicating that this commitment includes the right to freedom from discrimination on the ground of sexual orientation. Such an affirmation might come in the context of an assembly statement on the 50th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights (adopted 10 December 1948).
2. An acknowledgment of the urgency of taking onto the ecumenical agenda a thorough theological, ecclesiological, ethical and pastoral examination of issues of human sexuality and their implications for the unity of the church. The delegates might thus formulate a mandate that such a process of study and consultation be undertaken in the period after the assembly.

Neither the September meeting nor the publication of this issue of *The Ecumenical Review* means to foreclose discussion within the WCC or predetermine its outcome. Rather, these initiatives are intended as a resource for those who seek to deal honestly and responsibly with these questions, not only in the context of the global ecumenical movement but also in their own situations.

Several of those who have contributed to this issue of *The Ecumenical Review* also participated in the September meeting. One of these was Wolfgang Lienemann, who accepted the challenge of going through a number of available official and semi-official statements on human sexuality made by churches within and outside of the WCC – most of them (as he himself notes) coming from the North Atlantic region. His assignment was not to *evaluate* these statements but as an ethicist to help us to understand the areas of enquiry on which churches have focussed in addressing this issue. His article organizes these under three main areas: the contemporary context of the debates in the churches, the internal problems raised for churches in working out a position on this issue, and the points of ecumenical controversy that arise. In conclusion, he offers nine practical suggestions for how the ecumenical discussion might continue.

"Human sexuality has never been a part of public discourse in India." With these words K.C. Abraham and Ajit K. Abraham begin their article, which points to the need to situate reflection on homosexuality within the current reappraisal in India of traditional value systems and patterns of behaviour. The article claims that the Indian churches have "generally speaking" refused even to acknowledge the existence of homosexuals, and it calls for more empirical research. A section of the article documents a specific Indian homosexual population in the Marina Beach area in Chennai; and drawing on information provided in a study of this population by Ajit K. Abraham, the co-authors suggest some conclusions about issues which the churches together need to include on their agenda.

Homosexuality – a potentially divisive moral issue

It is a fact that social and cultural transformations have opened debates on the adequacy of the inherited pathways of reflection by which churches seek to arrive at moral convictions and ethical positions. And it is a fact that discord on moral issues now threatens new divisions within and among the churches. Disagreements on "sexual and reproductive rights", abortion and not least homosexuality have become potentially divisive conflicts – the "moral equivalents of denominational differences".¹

Over the years the World Council of Churches has learned to organize constructive conversations on the historic differences among the churches over issues pertaining to their faith and order. Moreover, the far from negligible impact of the Council's persistent "social ethics" agenda (e. g. human rights, racism, elements of sustainable community) has been documented repeatedly. But even those who follow closely the work of the WCC tend to know very little about *when* the Council has articulated views on human sexuality and related issues, and most of them could probably do no more than hazard a guess about *what* has been said and *in what context*. Birgitta Larson's article, based on some preliminary research in the WCC archives, offers a useful contribution to dispelling the widespread ignorance and misconceptions in this area. Her research reveals that more than scant attention has in fact been given to sexual ethics (for example, the understanding of marriage and sexual union as both unitive and procreative; responsible parenthood; changing gender roles and family patterns), but it also makes evident that WCC studies and statements on personal ethics have most often been undertaken with "social ethics" as the perspective and parameter.

The WCC is now faced with the challenge to address contemporary conflicts on moral issues pertaining to the intimate and personal sphere with a seriousness and a coherence that will match its efforts on matters of faith and order and social ethics. There is an urgent need for the churches together to find ways of dealing with their controversial ethical issues, if we are to avoid wounding further the *koinonia* which already exists, although imperfectly, among Christians.²

Differing pathways of reflection on moral issues

Finding ways of dealing with a moral issue as controversial and emotional as homosexuality will not be easy. The current *Ecumenical Review* is published in the conviction that an honest dialogue as a first step "can locate more precisely where the agreements, disagreements and contradictions occur";³ and thus at least contribute to overcoming caricatures of ethical positions that differ from our own.

No concrete position on complex moral matters drops ready-made from heaven. It is developed as faith communities listen to the scriptures, interpret biblical teaching and bring to bear the resources of spiritual discernment and affirmed ways of reasoning on the formation of Christians who have to judge their experiences and live in this world as it is and not as they might wish it to be. Ethical positions on sexual orientation and homosexual conduct come with a shared life – with ways of ordering biblical narrative, with pathways of reflections and with specific ways of exercising authority and attending to the issues of the world and humanity. Moral positions are part and parcel of a community ethos – also when an established position is being challenged.

An ecumenical conversation about a moral issue thus makes sense only within a wider dialogue on the specific configuration of biblical interpretations, moral traditions, pastoral practices and present experiences which gives shape to a concrete position.

How differently Christians configure the resources at their disposal for arriving at ethical decisions is revealed by several of the contributions in these pages.

Melanie A. May, an ordained minister of the Church of the Brethren, testifies to the price of silence about homosexuality and argues that a committed ecumenical conversation which will allow churches to stay together “in the face of serious disagreements and beset by dividing walls” must focus “on being human”, “on being the church”, and not least on “the question of authority, the question of by what we will order and orient our lives, individually and corporately”. Breaking down the walls of separation and silence requires a conversation which configures the now-burning issue of homosexuality with scripture, tradition and our lives and identity as Christians and as witnessing communities.

D. Cameron Murchison’s review-article documents the fact that such configurations, even within one specific cultural context (in this case North America), cause considerable problems for churches and Christians. Appeal is made throughout the works he surveys to versions of the classic quadrilateral: scripture, tradition, reason/knowledge and experience, but the configuration is done differently, giving to each of these books their distinctive approach and characteristics.

The very title of James P. Hanigan’s article “The Centrality of Marriage: Homosexuality and the Roman Catholic Argument” indicates that the Roman Catholic tradition places reflections on homosexuality within more general theological and moral views on marriage, human sexuality and sexual behaviour. Hanigan points to the sources of Roman Catholic moral thought and explains the teaching on human sexuality (also as it is formulated at this time in history) which has been developed from these sources. The article ends with reflections on the implications of this teaching for the rights of homosexual persons in both church and state.

Hanigan’s exposition reveals the impact which knowledge of human sexuality – and, more recently, of sexual orientation – has on the configuration of the resources used in moral reflection. Within the Roman Catholic community, reflection on human sexuality has proceeded “with faith in the continued guidance of the Holy Spirit and in light of both the community’s ongoing engagement with the biblical witness and new knowledge about the human person and the ever-changing social conditions in which people struggle to make sense of and live their sexual desires and relationships”.

Gert Nilsson helps readers to understand the deliberations which have led the members of the Church of Sweden to a proposal for a prayer that may be used in pasto-

ral situations as a blessing of “homosexual couples living in registered partnership”. The article begins with a translation of the prayer, then discusses the theological basis for the prayer as a part of a liturgy and some of the arguments, pro and con, which accompanied the bishops’ proposal. Towards the end of his reflections Nilsson refers to a reservation linked with the Swedish proposal, based on the findings of contemporary science: the proposal will be withdrawn if the distinction between a given sexual orientation and homosexuality as a matter of free choice or preference cannot be upheld.

Neither the Church of Sweden nor the Evangelical Lutheran Church in the Republic of Namibia (ELCRN) has as yet arrived at any definite decisions on the issues related to homosexuality. In his contribution Paul John Isaak, who chairs the ELCRN Theological Committee, reports on the ongoing work of his committee and reflects on its deliberations on biblical hermeneutics and the changing views on human sexuality within Christian moral thought. Into these deliberations the committee draws resources from African anthropology and its principles of inclusiveness and acceptance rather than rejection: “By focusing on the network of relationships in which human beings find themselves, African anthropology... reminds the church that what stands at the centre of the Scripture and its message is the sense of social existence, mutual acceptance of each other, inclusiveness, common joy, gladness, love and peaceful co-existence.”

It is not from a Protestant church with its classic emphasis on “Scripture alone” but from the Coptic Orthodox Church that a contribution to this issue comes which draws exclusively on the Bible and its “tradition of the apostles” as it is handed on in the preaching and teaching of the living church. Asked the questions “*what* is your church’s position on homosexuality, and *how* does it argue for this position?”, Bishop Serapion initially answers by saying: “In the East ‘rightly dividing the word of truth’ is not done with a scalpel, but with a father’s hand.” The response which follows then takes the form of an expansion of such “dividing the word of truth” by Pope Shenouda III on a specific occasion some years ago.

To be witnesses to Christ – so Pope Shenouda begins his talk to Anglican clerics – means to be “witnesses to the truth, to the Holy Bible, to the commandments of God, to what the Holy Spirit has said to the churches”. What is received from the “tradition of the apostles” must be handed on, Bishop Serapion comments, although “it would be much easier merely to echo the voices of change”. Thus nothing but the Bible is quoted as Pope Shenouda relates texts to texts, and in this way interprets “Homosexuality and the Church: a Coptic Orthodox Perspective”. Here there is deliberately no recourse to any resources over or above or besides the sayings of the saints of the Old and the New Testaments as these sayings live in the Coptic Orthodox Church’s present-day witnessing and preaching.

The beginning of a dialogue?

When I undertook to be a guest editor of this issue of *The Ecumenical Review*, I was well aware of the conflicting views on homosexuality within the WCC’s member churches, and I knew that there would be disagreements over the selection of contributors to and contributions in this issue. Be that as it may, my hope is that these articles will convince readers that it is possible to identify the pathways by which church traditions and individual Christians arrive at their positions on homosexuality. And that

bishops
p
— just may — initiate an ecumenical dialogue in which we can talk with each other with both knowledge, wisdom and charity.

ANNA MARIE AAGAARD

NOTES

¹ The phrase is from S. Mark Heim, writing in *The Christian Century*, 14-21 August 1996.

² This is of course the central thesis of the study document prepared by the Joint Working Group between the WCC and the Roman Catholic Church, "The Ecumenical Dialogue on Moral Issues: Potential Sources of Common Witness or of Divisions", *The Ecumenical Review*, Vol. 48, no. 2, 1996, pp. 143-54.

³ *Ibid.*, 1.4, p. 145.

• Anna Marie Aagaard, who served as guest editor of this issue of *The Ecumenical Review*, is on the faculty of theology at the University of Aarhus (Denmark) and is one of the presidents of the World Council of Churches.

Churches and Homosexuality

An Overview of Recent Official Church Statements on Sexual Orientation

Wolfgang Lienemann

During the last several years many churches around the *oikoumene* have had renewed, intense and controversial discussions of questions of sexual ethics, sexual orientation and especially homosexuality.¹ Since Alan A. Brash published his overview of the state of the discussion in 1995, the debates have continued.² A number of churches have elaborated studies, declarations, statements and pastoral guidelines since then. The process of forming a judgment in these texts is anything but uniform or convergent; many times the dividing line between opposing positions runs straight through a given church. The difficulties facing any ecumenical dialogue on questions of forming ethical judgments and the problem of nevertheless finding a common position are not new,³ but in questions of sexual ethics they are especially pressing.

This essay will offer a brief overview of the controversial state of opinion-formation on these issues in the churches. This will consist primarily of (1) assessing the contemporary context of the debates in the churches, (2) working out the most important problems of forming judgments within a church, as well as (3) characterizing the points of inter-church controversy, and on that basis finally (4) outlining several practical suggestions. The documents coming from the churches, to which I shall refer in the notes, are extremely diverse. To be sure, many churches have officially said nothing at all on the question of homosexuality; and often the only material for examination consists of comments from individuals. Finally, and not surprisingly, the best known of these statements come from churches in North America and (Western) Europe.

The contemporary context

1. The human rights principle of non-discrimination

In all peoples, societies, strata of society and professional groups there have been and are people who prefer partnership and sexual relations with persons of the same

• Wolfgang Lienemann is a professor in the Protestant Theological Faculty of the University of Bern, Switzerland, and director of the Seminar on Ethics.

Rapporter til Mellomkirkelig Råd / Mellomkirkelig Råds Arbeidsutvalg

Rapportnummer

12/98

**Konferanse
Konsultasjon
Reise**

Kirkelederkonsultasjon innenfor Porvoo-fellesskapet

Tidsrom

12-17 mars 1998

Navn

Gunvor Lande og Roald Einar Ottersen

Saksbehandler

Roald Einar Ottersen

Kommentarer

Både Gunvor Lande og saksbehandler beskriver Porvoo-konsultasjonen som et fruktbart forum for drøfting av sentrale spørsmål i kirkene. Konsultasjonen åpnet for deltakerne at "fellesskapet har kommet i rett tid og har framtida for seg".

I forkant av konsultasjonen oppstod enn viss usikkerhet om hvem som burde reise, da det kom noen forfall. Hvem er "kirkeleder", hvem representerer Dnk når topplederne er forhindret?

Oppfølging

Det viktigste er at de mange mulighetene som fellesskapet gir, blir brukt. Dnk har mye å vinne og finne i kontakten med Den anglikanske kirken. Utenom de nødvendige oppklaringer som er nevnt i rapport 7/98, er det viktig at det utvikles flere kontakter, og kontakter på forskjellige nivå.

Forslag til vedtak

1. MKR takker for rapportene.
2. MKR vil arbeide videre med tilrettelegge for kontakter mellom DNK og Porvoo-kirkene, i flest mulig sammenhenger og på flest mulig nivå.

Rapport nr. 12/98

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
21 APR 1998	
Til	KEO
J.nr.	97/297-11
Arkiv nr.	512.13

**Rapport frå
Porvoo Communion Church Leader's Consultation
12.3 - 17.3 1998 i Turku, Finland
ved Gunvor Lande**

Dette var den første kyrkjeleiarkonferansen i Porvoo kyrkjefellesskapen mellom anglikanske og lutherske kyrkjer i Nord- Europa etter at avtalen vart signert i 1996. Frå no av skal slike kyrkjeleiarkonferansar haldast kvart fjerde år, den neste altså i 2002.

Konferansen samla i alt omlag 50 personar. Av desse var det 28 delegatar, 8 observatørar og dessutan sekretærar og andre stabspersonar. Det var sju kvinnelege delegatar. Den norske kyrkja og Church of England hadde kvar to kvinner i delegasjonen, Finland, Sverige og Skotland hadde ei kvar. Dei oppnemnde norske delegatane var Oddbjørn Evenshaug, Finn Wagle og Gunvor Lande. Evenshaug var forhindra, og Berit Pihl Johansen kom inn i staden. Biskop Andreas Aarflot var der i eigenskap av luthersk koordinator. Frå MKR møtte konsulent for Teologisk Nemnd, Roald Einar Ottersen.

Det var tydeleg at målsetjinga for konferansen var å styrke den nye fellesskapen ved å bli kjende med kvarandre, med kvarandres kyrkjer og med dei samfunn som kyrkjene er ein del av. Tema og program bar preg av denne målsetjinga.

To store tema vart omhandla, og kvar tema fylte ein heil dag. Det gav også ro til konferansen. *Society and Church in Northern Europe* og *State and Church* var dei to emna. Sjølv var eg spurt om å koma med den nordiske responsen på *How does the Church respond to the challenges facing the Church*. Det var morosamt å arbeide med det på førehand, og interessant å få ta aktivt del i debatten. Samlande kan ein seie om diskusjonane at mange opplevde at skilnadene mellom dei ulike kyrkjene og mellom samfunna dei lever i, var større enn dei hadde ant.

Då eg mot slutten av konferansen vart med i den gruppa som skulle arbeide ut *press release*, viste det seg at vart vanskelg å finne *ei* sak å skrive om frå denne konferansen som ville "*hit the front pages*", slik t.d. signeringa av avtalen gjorde. Det var med på å gjera ein medveten om at dette var ein annan type konferanse. Etter eit par framlegg i plenum, vart det skapt ei visse rundt dette at no er fellesskapen etablert og den stille bygginga har byrja.

Ei av dei viktigaste vedtektene i Porvoo fellesskapen er at kvar kyrkje skal anerkjenne andre kyrkjers medlemmer som sine egne. Kva det tyder praktisk og juridisk må no utgreiast, men det var mykje entusiasme å merke for den nye fellesskapen. Eg ser denne entusiasmen som uttrykk for den regionale økumenikk-forståinga som ser ut til å vekse seg sterk i dag, i motsetnad til Kyrkjeeverdrådets første tider då det globale perspektivet nok var det sterkaste. Dersom denne observasjonen er rett, står økumenikken sterkt, men på ein ny måte. Då har Porvoo-fellesskapen kome i rett tid, og har framtida for seg.

Vedlegg: Press release frå konferansen.

Gunvor Lande

THE PORVOO COMMUNION CHURCH LEADERS' CONSULTATION
TURKU, FINLAND, 12 - 17 MARCH 1998

Press Release

Church leaders of the Anglican and Lutheran churches in Northern Europe met this weekend to deepen their fellowship in the Porvoo Communion. Coming from different backgrounds, and with a rich variety of experiences, they affirmed their commitment to address together some of the challenges facing people in Europe today. These challenges include the erosion of traditional values, often accompanied by an inarticulated search for spirituality. There was a strong conviction that the churches, as part of that society, can work in partnership, to meet some of the major issues people are facing. There was also a review of changing patterns of the relationships between Church and State in the countries concerned.

Fifty million Christians in Northern Europe were represented at this gathering of their church leaders at The Christian Institute, Turku, Finland from 12 - 17 March 1998. This was the first such meeting of Anglican and Lutheran church leaders from Britain and Ireland, and from the Nordic and Baltic countries following the signing in Autumn 1996 of the Porvoo Agreement.

In 1992, the Cathedral city of Porvoo, Finland gave its name to this declaration which would set up a new relationship of communion between the ten signatory churches. As a result, members of each church are now regarded as belonging to the others. The agreement is already making possible a new partnership of ideas, experience and resources to respond jointly to the challenges and opportunities in today's Europe.

The participants from the churches - lay, clergy and bishops - were welcomed by the Archbishop of Turku and Finland, the Most Reverend John Vikström. Also present were ecumenical observers from other churches: Orthodox, Roman Catholic, Old Catholic, Lutheran, and Reformed.

A highlight which symbolised the growing together within this new family of churches was the celebration of the Eucharist with the people of the city of Turku in their Cathedral on Sunday 15th March. The preacher was the Archbishop of York, the Most Reverend David Hope, and clergy from several countries administered the Holy Communion.

The Primates of the churches will meet next year. A theological consultation is planned for in two years time and a further Church Leaders' Consultation will be in four years. In the mean time the work will be carried forward by a contact group. Its new co-chairmen are The Right Reverend Erik Vikström, Bishop of Porvoo, and the Right Reverend John Neill, Bishop of Cashel and Ossory, Ireland.

- Ends -

Further information from The Porvoo Communion Co-Secretaries

The Reverend Dr Johan Dalman
Tel: +46 (0)18 16 95 73
Fax: +46 (0)18 16 96 18

The Right Revd David Tustin
Tel: +44 (0)1472-371715
Fax: +44 (0)1472-371716

RAPPORT FRA KIRKELEDERKONSULTASJON INNENFOR PORVOO-FELLESSKAPET

Turku/Åbo 12-17 mars 1998
Ved Roald- Einar Ottersen.

KONSULTASJONENS PLESS I PORVOFELLESSKAPET

I Porvooavtalen er det bare etableringen av en kontaktgruppe som er nevnt eksplisitt som styringsorgan innenfor fellesskapet. Samtidig står det litt mer åpent om å "opprette egnede former for kollegial og konsiliær konsultasjon i sentrale saker", og om "konsultasjoner mellom representanter for våre kirker". Kirkelederkonsultasjonen som dette er en rapport fra, er et ledd i oppfyllelsen av disse punktene. Møtet er i realiteten den "tyngste" samlingen innenfor fellesskapet, men har likevel ingen formell besluttsende myndighet. Betydningen av konsultasjonen avgjøres derfor av de verdier og forpliktelser deltakerne og de kirker de representerer finner i konsultasjonen. Innimellom slike konsultasjoner er det bestemt å arrangeres teologkonferanser (hvilket er noe annet den enn anglo-nordisk-baltisk teologkonferanse). Første av slike er planlagt gjennomført i år 2000.

Denne rapporten gjelder altså den første regulære kirkelederkonsultasjonen etter opprettelsen av fellesskapet. Representasjonen fra de fleste kirkene var god (jfr. Deltakerliste) og det vellykkede opplegget og gjennomføring gjør det sannsynlig at konsultasjonen vil ha betydning for utviklingen av fellesskapet.

OPPLEGG FOR KONSULTASJONEN.

Konsultasjonen hadde et visst "bli kjent" preg. Ikke først og fremst at delegatene skulle bli kjent med hverandre, men at de skulle få kjennskap til de situasjoner de forskjellige kirkene står oppe i, de utfordringer de møter , og hvordan de svarer på disse utfordringene. Problemstillingene som var satt opp var store og muligheten for å sende generelle, uforpliktende betraktninger og store betydningsløse ord over bordet var store. Imidlertid syntes delegatene å være interessert i å bruke anledningen både til å drøfte de større spørsmålene som man så ofte ikke har tid eller plass for, og til å utfordre hverandre på en konstruktiv måte.

Selvsagt fikk de anglikanske og spesielt Den engelske kirke i slike sammenhenger lett en viss overvekt, både i kraft av språk og ved det enkle faktum at de hadde de største delegasjonene, men det var likevel ikke deres problemstillinger som styrte konsultasjonen. En interessant observasjon (en tilfeldighet?) er at den ene gangen ordstyrer var en kvinne ble flest delegater trukket inn i samtalen.

Her er noen smakebiter av de temata som ble tatt opp: " Why are we here - Mission in Europe, Collegiality, the Wider Ecumenical Scene". " Folk Churches of Tomorrow" . "Challenges facing the Church". "How does the Church respond". "Developing Collegial and Conciliar Structures".

Det ble brukt flere arbeidsmåter på konsultasjonen: Tradisjonelle foredrag, intervju/samtale mellom to ressurspersoner over et bestemt tema, plenumsamtaler, gruppesamtaler. Variasjonene i arbeidsmåtene var viktig og fungerte bra, det trakk flere inn i diskusjonen, men språket gjør at selv i en slik sammenheng blir tyngdepunktet i samtalen lett forflyttes over til dem som kan bruke sitt eget morsmål.

Det var ingen vedtak som ble fattet på konferansen utover at delegatene enstemmig stilte seg bak den fortolkning av avtalen som kom til uttrykk gjennom kirkejuskonsultasjonen i London i mai. (jfr. rapport)

ERFARINGER:

Den samme virkelighet.

Den kanskje viktigste erfaringen fra konsultasjonen er at dette opplevdes som et fruktbart forum for drøfting av problemstillinger som de forskjellige kirkene arbeider med. Men lever innenfor samme kulturkrets, gjenkjenner hverandres utfordringer, ser lett verdien i hverandres erfaringer.

Mangfoldet i kirkene

Den mest interessante erfaring for undertegnede var at skillelinjene i de fleste spørsmålene som ble tatt opp ikke gikk mellom kirkene, men vel så mye gjennom kirkene. Spesielt tydelig var dette i den engelske kirken som hadde en videste delegasjon, men det samme kunne sees også i mange av de andre delegasjonene. I den sammenheng ble det tydelig at samarbeidet med de anglikanske kirkene ikke bare må foregå på et episkopalt eller klerikalt nivå, men at lekfolket i en langt høyere grad må involveres i dette samarbeidet. I form er den anglikanske kirke tilsynelatende en biskopdominert kirke, men i det daglige virke fortøner kirken seg annerledes. Dr. Christina Baxter som er chairman of the house of Laity var i så måte et meget interessant representant for lekfolket i den engelske kirken. Ved mange anledninger framsto hun som en klar kritiker av posisjoner i Den engelske kirken som også vår kirke kan ha problemer med. Det gjelder så sentrale spørsmål som forvaltningen av nattverden kun ved ordinerte, det gjaldt underkjennelsen av kvinnelige biskopers ordinasjon.

Forholdet mellom de anglikanske kirkene.

Forholdet mellom de anglikanske kirkene som utspilte seg på konsultasjonen var også interessant og viktig. Sett fra Norge kan man lett tenke på dem som en kirke, men det er de ikke. For noen av dem betydde til og med Porvoofellesskapet at de for første gang har fått en fellesstruktur. Utenom språket er også mye ulikt mellom dem. Den engelske kirke er en majoritetskirke, de andre er minoritetskirker. Den engelske kirke står tradisjonelt nær maktens sentrum i Storbritannia, de andre kirkene deler sine nasjoners opposisjon og tildels aggresjon mot den sentrale makt. Halvt på alvor ble det uttrykt at Den skotske episkopale kirke følte seg mer komfortabel i selskap med den norske kirke enn med den engelske.

De baltiske kirken:

Alle de baltiske kirkene var representert på konsultasjonen. Delvis på grunn av språkhindringer, men også på grunn av en konservatisme grensende til det reaksjonære, er det en viss fare for at de opplevde seg litt på siden i fellesskapet. Det er ikke vanskelig å forstå at kirkene føler behov for å konfrontere den vestlige verdslige kulturen som velter inn over landene. Problemet er at de også føler (med rette?) at kirkene i vesten bærer med seg mange av disse verdiene. Spesielt viste dette seg i alle kvinnerrelaterte spørsmål, og selvsagt også når spørsmål om homofili kom fram i debatten. På denne måten kom de lett i en opposisjon til de andre kirkene i fellesskapet. Det vanskeliggjorde kommunikasjonen, og dermed også det umiddelbare utbytte av kontaktene.

KONKLUSJONER:

Fruktbart forum

Porvoofellesskapet er en fruktbar sammenheng for drøftelse av de fleste kirkelige spørsmål, alt fra rent teologiske spørsmål, til spørsmål om kirkens plass i samfunnet, og om hvordan kirken kan nå mennesker med evangeliet. Både likhetene og forskjellene synes å være passelig store for fruktbar dialog.

Utvikle kontakt med lek-organer i kirkene i fellesskapet.

For å utvikle kontakten med den anglikanske kirken videre er det viktig å opprette flere kontakter med flere deler av Den engelske kirke, ikke minst lek-organene i kirken. I stor grad har kontakten vært knyttet til personer i House of Bishops og i altfor liten grad fra personer i House of Laity. Kontakten fra norsk side har kanskje også vært vel mye båret av prester og biskoper. Her er mye ugjort og mange muligheter.

Utvikle kontakt med skotsk, walisisk og irsk anglikansk kirke.

Den anglikanske kirke har i for stor grad blitt identifisert med Den engelske kirke. Anglikansk er ikke det samme som engelsk. Rikdommen i den anglikanske tradisjonen vil bli enda tydeligere hvis Den norske kirke også utvikler kontakt med den skotske, walisiske og irske anglikanske kirke.

Bruke muligheten.

Det er ikke tvil om at Porvoo-fellesskapet er en sammenheng som kan få stor betydning for utviklingen av Den norske kirke. Det er viktig at mulighetene gripes.



THE PORVOO COMMUNION

ATTENDANCE

CHURCH LEADERS' CONSULTATION

Turku, Finland

Delegates

Church of England

The Most Revd and Rt Hon. Dr David Hope
The Rt Revd John Hind
The Rt Revd David Tustin
Dr Christina Baxter
The Very Revd George Nairn-Briggs
Mr Brian McHenry
The Revd Helen Chantry

Archbishop of York
Bishop of Gibraltar in Europe
Bishop of Grimsby
Chairman of the House of Laity
Provost of Wakefield
Diocese of Southwark
Diocese of Chester

Estonian Evangelical-Lutheran Church

The Most Revd Jaan Kiivit

Archbishop of Estonia

Evangelical-Lutheran Church of Finland

The Most Revd Dr John Vikström
Dr Kyllikki Tiensuu
The Revd Risto Junttila

Archbishop of Turku and Finland
Co-Chair of the Synod
Secretary General

Evangelical-Lutheran Church of Iceland

The Most Revd Karl Sigurbjörnsson

Bishop of Iceland

Church of Ireland

The Rt Revd John Neill
The Revd Canon Paul Colton

Bishop of Cashel and Ossory
Member of the Standing
Committee

Evangelical-Lutheran Church of Lithuania

The Rt Revd Jonas Kalvanas

Bishop

Church of Norway

The Rt Revd Dr Andreas Aarflot
The Rt Revd Finn Wagle
Asst. Professor Gunvor Lande
Berit Pihl Johansen

Bishop of Oslo
Bishop of Nidaros

Scottish Episcopal Church

The Rt Revd Michael Henley

Ms Pat McBryde

Bishop of St Andrews, Dunkeld
and Dunblane
Deputy Secretary General

Church of Sweden

The Most Revd K. G. Hammar
The Rt Revd Dr Bengt Wadensjö
The Revd Dr Ragnar Persenius
Mrs Catarina Agrell

Archbishop of Uppsala
Bishop of Karlstad
Secretary for the Church
Member of the Central Board

Church in Wales

The Rt Revd Huw Jones
The Revd Anthony Crockett

Bishop of St Davids
Secretary, Board of Ministry

OBSERVERS

Church of Denmark

The Rt Revd Holger Jepsen,
Bishop of Lolland-Falster

Evangelical-Lutheran Church of Latvia

The Revd Janis Kinters,
Dean

Nordic RC Bishops' Conference

The Rt Revd Gerhard Schwenzer,
Bishop in Norway

Finnish Orthodox Church

The Most Revd Johannes,
Archbishop of Karelia and
all Finland

Old Catholic Union of Utrecht

Prof. Dr H. Aldenhofen

Evangelical Church in Germany

Bischof Dr Rolf Koppe
Head of the EKD Office
for Foreign Relations

Leuenberg Church Fellowship

Prof. Cecil McCullough

CONTACT GROUP IN ATTENDANCE

The Revd Dr Johan Dalman
Dr Colin Podmore
The Revd Dr Juhani Forsberg
The Revd John Lindsay
The Revd Roald Einar Ottersen
The Revd Darius Petkunas

Co-Secretary
Co-Secretary
local organizer

OTHER STAFF IN ATTENDANCE

Sweden:

The Revd Klas Hansson

Director, Archbishop's Office

Estonia:

Mr Roman Levin

Secretary for Ecumenical Relations

Finland:

The Rt Revd Dr Erik Vikström

Bishop of Porvoo

The Revd Dr Risto Cantell

Executive Director, the Church Department for
International Relations

The Revd Dr Hannu Juntunen

Secretary of the Bishops' Conference

The Revd Canon Heikki Jääskeläinen

Secretary to the Archbishop of Turku and Finland

The Revd Tapani Rantala

Ass. Secretary to the Archbishop of Turku and
Finland

Mrs. Minna Väliäho

Administrative Assistant

Ms. Pamela Slotte

Steward

Report from WCC Consultation on debt in preparations for the Harare Assembly, Malaga 20th to 22th of April 1998

By Hans Morten Haugen, Senior Executive Officer on International Affairs in Church of Norway Council on Ecumenical and International Relations

The Malaga Consultation was a timely event, bringing together skilled policy persons, campaigners, and persons with theological reflections. Both unit III (Justice, peace and integrity of creation) and Unit IV (Sharing and service) staff people were present. However, this system of four units is in the process of being changed. The number of participants was just exceeding 30, making the interaction between the participants easy.

Many other events led up to the Malaga Consultation. As indicated in the Church of Norway respons to the questionnaire from Unit IV, the Council on Ecumenical and International Relations in Church of Norway decided to join the International Jubilee 2000 Campaign in September 1997. The role of the Norwegian Campaign on Cancellation of Third World Debt in relation to the Jubilee campaign still was not cleared out at that moment. At the annual meeting the last week of March, a decision was made that we should accept the challenge from the Norwegian "Jubileum 2000" (dealing with various issues around the millenium event). In short the decision was to take part in the coordination of the Norwegian branch of Jubilee 2000, without losing the profile of the ongoing work in the Campaign.

The days before the Consultation there was a Conference with more than 100 participants in Accra, Ghana. The aim of this Conference was to initiate an official launch of the Jubilee 2000 campaign on the African continent. This conference had a strong participation from the British organisations, and among prominent persons from Africa were the Anglican Archbishop of Capa Town, Ndungani, and also bishops from other countries were attending. The views and follow-up of this Conference will be more elaborated on below.

The structure of the Malaga Consultation

By no doubt the persons attending were among the most skilled in their own countries, causing a high level of interchange in the group sessions and interesting lectures in the plenary sessions. A core group consisting of Dennis Howlett, Canada, Ipe Joseph, India, Beverly Keene, Argentina, Christopher Mwakasege, Tanzania, Kathryn Robertson, Canada, Michael Taylor, United Kingdom, Aaron Tolen, Camerun and Molefe Tsele, South Africa was set up. They were given the responsibility of setting up the document that should be distributed to the more than 1000 delegates at Harare.

Most of the time was spent in groups, but inspiring plenary sessions also contributed to an increased knowledge. The first day had three plenary sessions:

- * Analytical, focusing on the political economy of debt (Pedro Morazan, Südwind, Germany)
- * Theological, focusing on the justice diemson of the Holy Bible (John Pobee, Unit I -WCC)
- * The specific approach of the Church in dealing with this issue (Michael Taylor, UK)

The second day had information about various ongoing work and campaigns, illustrating the manifold approaches to the issue:

- * The social week in Brasil, also focusing on internal debt (Bis Luiz Valentini, Church Council)
- * Ten Days For Global Justice in Canada (Kathlyn Robertson and Dennis Howlett)

- * Jubilee 2000 Coalition, United Kingdom (Ann Pettifor)
- * Lambeth Conference (bishop Peter Selby; has also written a book on debt and mortgage)
- * World Alliance of Reformed Churches (Leonor Briones, Philippines)
- * Vatican, Pontifical Commission for Justice and Peace (Flaminia Giovannelli)
- * All-Africa Council of Churches (Mulunda Ngoy, Dem. Rep. of Congo)

The follow-up of these presentations was done in the groups, and there was a suggestion to include in the short resolution the wording already in use within the international Jubilee 2000 campaign: "...cancel all unpayable debt of the poorest countries...". Also the broader Biblical understanding of justice was important, but there seemed to be some differing views on the linkage of the specific issue of debt cancellation and the more general work for justice. Some said that it was important to keep the focus of debt cancellation, and if too many other demands were made, we would not reach any further than we had been able to in the past: Deciding upon morally sound but politically difficult-to-reach resolutions.

The issue of conditionality was - as always - raised. It was said that the issue of lenders responsibility, not only borrowers responsibility, had to be raised. Budget transparency and government accountability were legitimate demands to be with the debtor countries. Also that the main aim of debt cancellation was that the poor should benefit, and that this should make the governments more able to take responsibility of their own development process, was explicitly mentioned.

Two other issues traditionally causing some discussions are the HIPC (Highly Indebted Poor Countries) Initiative and the measurements of debt sustainability. There seemed to be a common understanding that HIPC was too technical to be mentioned in a resolution, but that any initiative attempting to solve the debt problem should be addressed positively. However, the issue of sustainability needs to be addressed in a human development frame, which the existing ones does not take into consideration properly.

The issue of where any additional funds could be raised in order to make this cancellation move more quickly, was also raised. The capital exists, but initiatives like the Tobin tax and other forms of taxation must be dealt with in the future. Should Christians in the North commit themselves to contribute to generate capital, or is this actually an issue of budget allocation of affluent capital in the international and national banks?

There was an agreement that a short text should be prepared, with an explanatory attachment laying out the premises for our reflections. It is important to express support to the increased efforts shown to deal with this issue the recent years, at all levels, also in the congregations. Encouragement is needed in order to reach our common goal, and to continue the important work of economic justice.

The need for a coordinated approach

The meeting was also important in order to bring together persons working with economic justice within the Nordic-Foccesa cooperation. There seems to be good intentions, but too little is done on the regional and interregional level in both regions. Some countries have reached a certain level of mobilization, but still much needs to be done. Meetings were held the first days between Molefe Tsele, South Africa, Deprose Muchena, Zimbabwe, Annika Lysén, Sweden, and Hans Morten Haugen, Norway. The last day were also Israel Batista (Unit III), Mulunda Ngoy (AACC) and Lennart Renofält, Sweden taking part in the discussions.

The need to find out the role of the Africa Programme in the WCC in relation to the work within AACC and Foccesa were the main issue of these discussions. Also the work of Afrodad (African Network on Debt and Development) and Jubilee 2000 campaigns in African countries were brought into the discussions. The need to bring the work on debt into the church structures is important, and there was an understanding that the Accra meeting held 17th to 19th of April was not integrated properly with the Ghanaian churches. Which organisations that are asked to initiate Jubilee 2000 campaigns, seems to vary between countries, leading to some uncertainty within churches. The support of churches in order to make them claim ownership of jubilee work, seems of crucial importance.

There was an understanding that the Accra meeting could not be claimed to be *the* start of Jubilee 2000 on the African continent, but that rather the group appointed to do the follow-up work should also be in the process of preparing a launching *with and within* the churches - to take place in August 1998 (see below). Others said that the Jubilee 2000 campaign already had been declared on the African continent, and that the events in August could only be understood as a second launching of a campaign already in place.

Unit III in WCC has through the Swedish Christian Council found resources to support the Africa Program. However, it seemed from conversations in Malaga and other places that this decision has not been done in proper coordination with existing church bodies in Africa. Neither is the Nordic co-chair of the Nordic-Foccesa cooperation informed, nor relevant persons involved in economic justice work in Southern Africa. The need for action must not undermine the need to find proper frames for the cooperation. The employment of a Swedish person to coordinate Africans when Africans are able to coordinate themselves, is also questioned from my understanding of partnership, skillfully developed within the frames of WCC and other organisations.

There is no doubt a need to strengthen the administrative capacity to deal with economic justice-issues, in the first phase the debt issue, so it is important that WCC continues to seek funding for such work. However, this must be done in order to strengthen and enable Africans themselves. The frequency of conferences is a sign of the potential in the African region. A round table will be useful among churches, christian councils, aid and missionary organisations in Nordic countries, with participants from Africa, in order to come to some common plan of action. As I indicate below, this could take place around mid-June.

Useful dates for events in the coming months

- 1) 13th to 17th of May, Nairobi: Churches Commission on Int'l Affairs in AACC meeting
- 2) End of May, Harare: Launch of Jubilee 2000 Campaign in Zimbabwe, in coordination with Zimbabwe Christian Council
- 3) June: Working group on Jubilee 2000 set up by AACC, Johannesburg: Preparations for the August launch
- 4) 24th to 27th of June, Nairobi: Globalization consultation where also churches are in the preparation committee, Arranged by Building Eastern Africa Community Network
- 5) July, Dar es Salaam: Foccesa reflection group on Jubilee 2000
- 6) August, Nairobi: Launch of Jubilee 2000 campaign in Africa, coordinated by AACC
- 7) 17th to 19th of August: Conference on African countries' debt, arranged by Afrodad and Eurodad jointly

- 8) September, Harare: Globalization consultation, also including churches. Arranged by a Network.
- 9) Regional preparations before Harare will also take place in the various African regions
- 10) 3th to 14th of December, Harare: 8th General Assembly in World Council of Churches

There seems to be an immense range of activities, but it must also be asked when to do the general publication and policy work. In the Nordic region not many joint initiatives are planned, but the Danish churches have come to realize that many of our churches in Central and Eastern Europe need to become involved in the thinking. Therefore, a European gathering is planned to take place in September in Copenhagen. Also the Nordic preparations for the WCC Assembly in Uppsala 2nd to 4th of October is important to mention.

Recommendations

- 1) A joint Nordic Meeting: To be able to see how any support from Nordic to Southern African countries best could be implemented, so that the recommendations made at the meetings can be met, I propose a meeting with a proposed date of June 15th. This should be a very open invitation, bringing together persons working in the field and at offices in the North. If possible, an observer from the South should attend. Swedish Christian Council should be requested to play a major role in this.
- 2) The focus of the economic justice work in the coming years should be decided by our friends from the South. In order to make things move substantially, there will be a need for coordinated efforts. We must also ask where Christians and churches in the North best can support the work going on in the South, and where there is a need to do advocacy work in relation to the Northern governments. Combining these two dimensions, the issue of foreign debt seems of big importance.
- 3) The proposals of having observers at the up-coming regional preparations in the Nordic and Southern African regions, seems of uttermost importance. This observer should report back to her region in order to - before meeting in Harare - gain a common understanding of the issue of economic justice among Africans and Europeans and how we all suffer from the present conditions.
- 4) The main focus for recommendations at the Harare Assembly should be to enable African Christians themselves to take charge of the challenges, and that the need for exchange of information and experiences must continue. Personally, I do not see the need for big conferences to make this happen, and there might be better ways of reaching those unreached.

Oslo, the 29th of April 1998


Hans Morten Haugen

Rapport nr. 15/98

Faith and Order 1991-1998

Noen oppsummerende refleksjoner etter siste møte i Board of Faith and Order i Istanbul, januar 1998.

Statuttene for Faith and Order setter dette målet for arbeidet: "The Aim of Faith and Order is to proclaim the oneness of the Church of Jesus Christ and to call the churches to the goal of visible unity in one faith and one eucharistic fellowship, expressed in worship and in common life in Christ, in order that the world may believe." Av dette følger en serie funksjoner som spesifiserer hvordan det skal arbeides mot dette målet. Faith and Order har altså et spesielt oppdrag innenfor Kirkenes Verdensråd (KV). Dette reflekterer en bærende tradisjon i den økumeniske bevegelse og begrunner at Faith and Order organisatorisk favner videre enn KV ved at Den romersk-katolske kirke deltar i Faith and Orders faste organer (Standing Commission/Board og den store Plenary Commission) på linje med KV's medlemskirker.

Når jeg innledningsvis vektlegger dette, er det fordi denne perioden, ved siden av det stadig pågående teologiske arbeid, har vært preget av vanskelige og viktige overveielser om Faith and Order's plass og rolle.

Faith and Order's rolle innenfor Kirkenes Verdensråd

Ved inngangen til denne perioden i 1991 fikk KV en ny struktur med et generalsekretariat og 4 programdrivende enheter der Faith and Order var plassert i Unit I. Tematisk var dette en naturlig løsning, men den var organisatorisk uryddig.

Forholdet mellom Faith and Order's faste organer og Unit I Commission var uavklart og konkurrerende, og det samme må sies for sekretariatet. Unit I har dessuten hatt en ledelse (både for sekretariatet og kommisjonen) som har vært teologisk og pastoralt profilert, men som har manglet organisatorisk nærvær og tydelighet. I praksis er Unit I blitt en obligatorisk

pliktøvelse for de av oss som har dublert i kommisjonene, mens programarbeidet har funnet sted i fire såkalte "working streams". Faith and Order har vært en slik strøm, men til forskjell fra de andre har vi hatt en organisatorisk sikring i egne statutter og et alokert sekretariat ledet av en direktør. Ved periodens utløp er de andre strømmene så redusert eller regionalisert på stabsiden at de har hatt problemer med å drive arbeidet i særlig omfang. Et tap var det også at Det ekumeniske instituttet i Bossey midt i perioden ble trukket ut av Unit I og lagt til generalsekretariatet mot Unit I's klare votum.

Det er enighet om at denne organisasjonsstrukturen ikke har fungert godt, og, tilskyndet også av økonomiske nedskjæringer, foregår i inneværende år en drastisk omstrukturering. For Faith and Order ville dette sannsynligvis innebære at vi sammen med den nåværende "Worship and Spirituality stream" skal utgjøre et Faith and Order team innenfor "Cluster of Programmes and Issues". Tematisk er dette en naturlig allianse.

Nødvendig eller ikke, disse prosessene har kostet mye arbeid og oppmerksomhet og har etter min mening tappet organisasjonen for krefter og lagt den mer åpen for maktspill. Positivt har det utfordret til refleksjon over organisasjonens mening og mål. Faith and Order har kjempet for å beholde en distinkt plass og identitet innenfor rådet som helhet. Dette skyldes sterk bevissthet om egen tradisjon og ønsket om å ivareta den i forhold til det som kalles Faith and Order bevegelsen i kirkene. Men det skyldes også mistanke om at den makten som ellers rår i Kirkenes Verdensråd egentlig har liten sans for læreøkekumeniske spørsmål, og ser på Faith and Order som et teoretisk foretagende for elitære spesialister uten sans for verdens nød. Dette er naturligvis en karikatur, og en skal ikke la seg styre av karikaturer. Likevel er det tilstrekkelig av sannhet i det til at en institusjonell sikring er

nødvendig. Et helt annet og mer strategisk spørsmål er hvordan denne sikring best oppnås. Der har det nok vært en viss spenning i kommisjonen mellom de som ønsker en mer konfronterende markering, og andre, deriblant meg selv, som tror at mest oppnås gjennom vilje til samarbeid og engasjement i rådets arbeid over en bredere skala. I alle fall er det bred enighet om at Faith and Order hører hjemme innenfor KV, og at det er meningsløst å rasle med trusler om alternativ etablering. Slike antydninger blir blankt avvist ikke minst av de romersk-katolske representantene. For den romersk-katolske kirke er medlemskapet i Faith and Order en viktig forbindelse også til Kirkenes Verdensråd, slik arbeidet i Joint Working Group viser.

Faith and Order har vært sterkt involvert i prosessen for en felles forståelse av og visjon for Kirkenes Verdensråd (den såkalte CUV-prosessen). Den har berørt fundamentale spørsmål om det økumeniske fellesskapets ekklesiale status og karakter, og har utfordret oss til på ny å etterspørre om KV primært tjener som en internasjonal plattform for kirkelig samarbeid av mange slag hvor ulike hjertesaker kan bringes til torgs, eller om det er et redskap for en bevegelse som har kristen enhet som sitt mål. Og i så fall, hva mener vi med det? Hvordan vi forstår denne enhet, får betydning for hvordan vi vil definere KV's identitet og status som både råd og fellesskap og også hvilke funksjoner fellesskapet skal ha på veien mot denne enhet. Hvordan arbeider vi sammen for den, og hva er de vi må gjøre sammen som hver enkelt medlemskirke ikke kan gjøre alene for seg?¹

Den femte verdenskonferansen om Faith and Order

¹Dette er spørsmål som har vært regulert gjennom den såkalte Toronto-erklæringen fra 1990. I et første omfattende svar til CUV-prosessen, uttalte Faith and Order seg til dette, jfr. Minutes of The Meeting of the Faith and Order Board, 7-14 January 1996, Bangkok, Thailand. Faith and Order Paper No 172, s.62-84.

Den sentrale begivenhet i denne perioden var The Fifth World Conference on Faith and Order i Santiago de Compostela, august 1993, med tema "Towards Koinonia in Faith, Life and Witness". Forut for selve verdenskonferansen ble det holdt regionale møter i alle deler av verden. Disse møtene tjente ikke bare som en forberedelse for deltakerne, men ga også stemmer fra ulike kontekster en mulighet for å sette dagsorden for det globale møte. Denne prosessen tilkjennega at vi fremdeles anser det mulig og viktig å formulere oss teologisk på et globalt nivå. Samtidig er det i denne siste generasjonen også innenfor Faith and Order er voksende bevissthet om at verden favner videre enn vesten, og at de nye stemmene fra andre verdensdeler er distinkte og nødvendig å lytte til. Det såkalt klassisk teologiske paradigme som har preget læreökumenikken både i dens diagnose av kirkesplittelsen og i dens forsök på forsoning, utfordres av nye situasjonsanalyser og måter å "gjöre" teologi på. Innsikt i teologiens kontekstualitet bidrar til å reformulere forholdet mellom mangfold og enhet.

Det var tredve år siden forrige verdenskonferanse, og arrangementet var et stort løft som preget kommisjonsarbeidet i første del av perioden. Mange i kommisjonen utførte i praksis stabsoppgaver gjennom flere år. Om selve konferansen har jeg tidligere levert utførlige rapporter, og "nye lesere" henvises derfor til de artiklene jeg skrev etterpå: først "Den lange veien til fellesskap. Den femte verdenskonferansen om Faith and Order",² og en noe større artikkel litt senere "Økumeniske observasjoner",³ som gir en generell og mer teologisk anlagt analyse av den læreökumeniske situasjon.

Arbeidet med Verdenskonferansen medførte at det mer programdrivende arbeid som på 80-tallet hadde resultert i

²Kirke og Kultur 98 (1993) 425-437.

³Norsk Teologisk Tidsskrift 95 (1994) 131-151.

flere viktige studier som BEM (Limadokumentet om Dåp, Nattverd, Embete) og Confessing the One Faith, som begge er oversatt til norsk, og også den mindre påaktede, men viktige og interessante Church and World, i noen grad stanset opp.

På sett og vís var Santiago 93 en innhøsting av resultater fra foregående periode og en videre oppfølging av utfordringene i uttalelsen "The Unity of the Church as Koinonia: Gift and Calling", fra KV's generalforsamling i Canberra 1991. I forhold til det arbeidsdokumentet som forelå på forhånd, kom konferansen ut med en betimelig klargjøring av begrepet koinonia, den uttrykte et ønske om hermeneutisk refleksjon og fornyelse, og den la vekt på etiske spørsmåls betydning for både splittelse og enhet. Et overraskende trekk ved Santiago som er blitt enda tydeligere i ettertid, var dessuten at spørsmålet om dåpen som enhetsstakende sakrament kom tilbake på dagsorden. Det er ikke vanskelig å begrunne dette positivt, men det gjenspeiler nok også at det ikke synes mulig å komme vesentlig videre i spørsmålet om nattverdfellesskap. Her hadde den såkalte Limaliturgi i mange protestantiske kirker skapt en nokså ubegrunnet optimisme. De store ökumeniske møtene på 90-tallet har for klarhetens og sannferdighetens skyld, vendt tilbake til en konfesjonelt tydelig nattverdfeiring - i den grad nattverdgdustjenester i det hele tatt har vært en del av det offisielle fellesprogrammet. Fra ortodoks hold har det i det hele tatt kommet skjerpede reaksjoner på at det de anser som et protestantisk a la carte forhold til liturgi, preger ökumeniske samlinger. Faith and Order har, blant annet av den grunn, på nytt tatt opp spørsmålet om de gudstjenestelige handlingers "ordo", dvs. deres orden og struktur.

Studier

I 1994 formulerte kommisjonen nye studier på grunnlag av anbefalinger fra Santiago. Men jeg tror en ærlig må si at vi ennå ikke har maktet å bringe noen av studiene til en

samforent tekst. Mangelen på fremdrift har delvis med praktiske omstendigheter å gjøre, og igjen det faktum at all energi de første tre år ble kanalisert inn i verdenskonferansen. Dessuten dreier det seg om store og vanskelige prosjekter som rett og slett krever tid og modning. Kanskje har bl.a. BEM suksessen på åtti-tallet gjort oss for ivrige og utålmodige, eller kanskje det heller har gjort at vi nøler og ikke lenger kan dele noe som fremdeles bare er "underveis", med kirkene. I tillegg har det nok også spilt en rolle at kommisjonen denne gang har hatt en sammensetning som sikrer at nye stemmer taler med større tydelighet og tyngde på en måte som gjør at Faith and Order ikke bare har kunnet løpe videre i gamle spor.

Ikke minst har studiet "The Church as Koinonia - An Ecumenical Study" strevd med å finne sin form. I det Conspectus of Studies som ble vedtatt 1994, ble ekklesiologi-studiet lansert som det overgripende studiet i oppfølging av BEM og enhetsuttalelsen fra Canberra, og alle de andre studiene skulle være bidragsyttere til dette. Noen vil nok gjerne ennå opprettholde en slik retorikk, men jeg tror det er realistisk å hevde at den relativt snevert sammensatte gruppen som har arbeidet det frem, ikke har hatt en slik integrerende funksjon og heller ikke har lyktes i å samle kommisjonen om sine svært varierende utspill. Først det siste året kan arbeidet sies å ha materialisert seg i et mer sammenhengende og løfterikt fremlegg.

Studiets hensikt er å samle og synliggjøre den konvergens som foreligger i synet på kirken fra mange forskjellige dialoger, både bilaterale og multilaterale, og å definere og drøfte spørsmål som trenger videre klargjøring. Ikke minst gjelder dette spørsmål vedrørende kirkens institusjonelle dimensjon; plassering og utøvelse av tilsyn og autoritet; om kirken kan sies å være syndig, hvordan vi avgrenser den lokale kirke og hva vi forstår med katolisitet; forholdet mellom mangfold og

splittelse. Teksten reiser også spørsmålet om begrepet "koinonia"s bærekraft. Dette innebærer ingen avvisning av et begrep som gjør det mulig for adskilte kristne å anerkjenne at de allerede deler et fellesskap gjennom sin felles delaktighet i de guddommelige gaver som reflekterer den tre-enige Guds liv og kjærlighet.⁴ Men samtidig må en ekklesiologisk tekst som dette også fange opp et større mangfold av bibelske uttrykk for kirkens vesen, oppdrag og enhet. I den siste versjonen kalles derfor studiet "The Nature and the Purpose of the Church".

De andre studiene er kommet til å innta en selvstendig plass, og Plenumskommissjonen bekreftet dette under sitt møte i Moshi, Tanzania august 1996.

- Apostolic-Faith studiet er blitt videreført gjennom utgivelse av en nyskrevet og förenklet kortversjon "Sharing the One Faith", som allerede er tatt i bruk i mange kirker. Forholdet mellom de to tekstene er uklart selv om den siste kalles en "Study-guide" og retter seg mer til ikke-teologer. Mot sin hensikt, kan den imidlertid komme til å erstatte den teologisk mer utförlige Confessing the One Faith.

- Studiet om ökumenisk hermeneutikk tar opp igjen spørsmål som Faith and Order arbeidet med etter den forrige verdenskonferansen i Montreal i 1963 og frem til ca. 1980. I Santiago møtte vi et gjentatt, men ganske sammensatt önske om fornyet arbeid med hermeneutiske og metodologiske spørsmål. Studiet er et begynnende svar på dette. Kompleksiteten i bestillingen har gjort det vanskelig å gi studiet form og etablere en felles forståelse av termer og begreper. Det har vært en tidvis kontroversiell prosess å la den tradisjonelle diskusjon konfesjonene i mellom om Skrift og tradisjon(er),

⁴"Koinonia"-forestillingen har jeg behandlet nærmere både i "Ekumeniske Observasjoner", og i en kortere artikkel "Kirken som communio - en utfordring til den praktiske teologi." Kirke og Kultur 100 (1995) 227-229.

bibelsyn og bibeltolkning brytes med nyere filosofisk hermeneutikk og utfordringene fra kontekstuell teologi. Til forskjell fra ekklesiologi-studiet som har vært drevet av en intern og fast gruppe, har hermeneutikk-studiet arbeidet gjennom konsultasjoner der bidragsytere fra mange hold har vært trukket inn også i skriveprosessen. De foreløpige tekstutkastene har allerede skapt stor ekstern interesse for prosjektet - ja, interessen har noen ganger nesten vært større utenfor enn innenfor selve kommisjonen. Jeg har selv deltatt i denne prosessen som co-moderator for studiet, og den har vært arbeidskrevende, til tider svært vanskelig, men samtidig faglig utfordrende og spennende. En mindre gruppe skal møtes i juni i håp om å ferdigstille det utkastet til tekst som styret hadde seg forelagt og kommenterte i Istanbul. Det har som tittel "A Treasure in Earthen Vessels. Hermeneutical Reflections for a Growing Koinönia".

- Studiet om Ethnic Identity, National Identity and the Unity of the Church er såvidt kommet i gang med en konsultasjon i fjor. Dette må riktignok sees i forhold til at vi i første del av perioden samarbeidet med Unit III om en serie på tre konsultasjoner om ekkleziologi og etikk. Den første av disse resulterte i rapporten "Costly Unity" som vakte oppsikt og debatt fordi den undersøkte hvilken rolle det etiske ansvar spiller for kirkesplittelse og enhetsarbeid. De to neste rapportene tjente mer til å problematisere prosjektet enn viderføre det, og særlig den siste "Costly Obedience" ble møtt med skarp kritikk.⁵ Organisatorisk reiste dette prosjektet spørsmål om hvor ansvaret var plassert for slike fellestiltak. Nå flöt det i strukturen og ble mer og mer et personlig foretagende for noen drivende krefter. Det svekket gjennomslagskraften og gjorde det enklere for alle parter å distansere seg fra resultatene.

⁵De tre rapportene er samlet i utgivelsen *Ecclesiology and Ethics. Ecumenical Ethical Engagement, Moral Formation and the nature of the Church*, T.F.Best and M.Robra, eds. (Geneva: WCC Publications 1997)

Annet arbeid

I tillegg til de løpende studier har Faith and Order arrangert et par konsultasjoner om gudtjenestespørsmål⁶. Vi har også arbeidet med det ganske ømtålige og teknisk kompliserte spørsmålet om beregning av tidfestelse for påsken. Som det nå er, feires påsken til ulik tid i øst og vest, og der er også variasjoner de østlige kirkene imellom. I denne saken kan det - mot all formodning da vi startet - se ut som om det kanskje er mulig å vinne bred tilslutning til et forslag som ble utarbeidet under en konsultasjon i Aleppo 1997. Samtidig med at denne rapporten skrives, ligger dette forslaget på Mellomkirkelig Råds bord etter at Teologisk Nemnd enstemmig har anbefalt det.

Andre faste funksjoner som Faith and Order har ansvar for, har gått sin vante gang også denne perioden. Det gjelder fellesmøter og løpende oversikter for Uniting and United Churches, og forøvrig tre tiltak som alle skjer i nært samarbeid med den romersk-katolske kirke: Bönneuken for Kristen Enhet, Forum on Bilateral Dialogues, og Joint Working Group som er Kirkenes Verdensråds offisielle samarbeidsorgan med den romersk-katolske kirke ved Rådet til fremme for Kristen Enhet.

- Bönneuken er inne i en vanskelig fase med sviktende oppslutning mange steder hvor den tidligere sto sterkt. Men samtidig får den betydning på nye steder, og det har ikke vært alvorlig vurdert å legge den ned.

- Bilateralt forum arrangeres av Faith and Order på oppdrag fra de konfesjonelle verdensorganisasjonene. Det har funnet sted to ganger denne perioden - første gang med resepsjon som tema og deretter med "The Evolving Visions of Unity", som kom

⁶Den første er publisert som So We Believe, So We Pray. Towards Koinonia in Worship, T.F.Best and D.Heller, eds. Faith and Order Paper No.171 (Geneva: WCC Publications 1995).

til å dreie seg om samhøriheten mellom kirken som lokal og universell, og om hvordan ulike lokale situasjoner og kontekster må relateres i det som med et nytt ökumenisk slagord kalles "mutual accountability", dvs. at vi har regnskapsplikt overfor hverandre. Disse mötene er blitt tiltagende viktig i en periode hvor mye av den læreökumeniske samtale foregår nettopp i de bilaterale dialogene, og hvor spørsmålet om kompatibilitet dialogene i mellom stadig stilles.

Doksologisk avslutning

Ekumeniske tekster avsluttes gjerne med en lovprisning. Ofte fyller det den funksjon at det vi ikke kan si om hverandre, det kan vi alle fall sammen si om Gud. Her skal det mer beskjedent dreie seg om den glede det har vært for meg å være medlem av Board of Faith and Order i perioden fra Canberra til Harare. Det har vært både arbeids- og tidkrevende, det har vært slitsomme og ensomme stunder, og det har vært lysende öyeblikk av bekreftelse og ubegripelig fellesskap. Det har gitt meg anledning til å bruke teologi i stor faglig bredde, og det har gitt möter med medkristne fra mange land som har bestyrket min tro på at vi all forskjellighet til tross likevel har en felles tilhørihet.

Her hjemme har jeg hatt god nytte av min tilknytning til Teologisk Nemnd. Det har betydd at stötten fra egen kirke ikke bare var en innledende formalitet, men et löpende arbeidsfellesskap.

En takk til alle, men først og sist til den Gud som gir den styrke hver dag krever, og som ikke angrer sine nådegaver og sin utvelgelse uansett vår utilstrekkelighet og gjenstridighet.

Turid Karlsen Seim